

Τα δικαιώματά σας κοινωνικής ασφάλισης

στην Πορτογαλία

Κοινωνική Ευρώπη

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι πληροφορίες που παρέχονται από τον παρόντα οδηγό έχουν συνταχθεί και επικαιροποιηθεί σε στενή συνεργασία με τους εθνικούς αντιπροσώπους του συστήματος αμοιβαίας πληροφόρησης για την κοινωνική προστασία (MISSOC). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο MISSOC παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=815>

Ο παρών οδηγός παρέχει μια γενική περιγραφή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζεται στις αντίστοιχες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται μέσω άλλων δημοσιεύσεων του δικτύου MISSOC, οι οποίες διατίθενται μέσω του παραπάνω συνδέσμου. Μπορείτε επίσης να επικοινωνείτε με τις αρμόδιες αρχές και τα ιδρύματα που παρατίθενται στο παράρτημα I του παρόντος οδηγού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κάθε πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό της δεν φέρουν καμία ευθύνη κατ' οιονδήποτε τρόπο για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα δημοσίευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση	5
Εισαγωγή	5
Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας	6
Χρηματοδότηση.....	6
Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	7
Κεφάλαιο II: Υγειονομική περίθαλψη.....	8
Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;	8
Τι καλύπτεται;	8
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;	8
Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	9
Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα	10
Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	10
Τι καλύπτεται;	10
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	11
Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενείας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	11
Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας	13
Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;	13
Τι καλύπτεται;	13
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές μητρότητας και πατρότητας;.....	15
Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	15
Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας	17
Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;	17
Τι καλύπτεται;	17
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές αναπηρίας;	18
Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	19
Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος	20
Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;	20
Τι καλύπτεται;	20
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;.....	21
Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	22
Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων	23

Πότε δικαιούστε παροχή επιζώντων;.....	23
Τι καλύπτεται;	23
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;.....	24
Τα δικαιώματά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	25
Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες	26
Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;.....	26
Τι καλύπτεται;	26
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;	27
Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	28
Κεφάλαιο IX: Οικογενειακά επιδόματα	29
Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;.....	29
Τι καλύπτεται;	29
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;	30
Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	31
Κεφάλαιο X: Ανεργία.....	32
Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;.....	32
Τι καλύπτεται;	32
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;	33
Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	34
Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης	35
Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;.....	35
Τι καλύπτεται;	36
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;.....	37
Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	37
Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη	38
Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;	38
Τι καλύπτεται;	38
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;	39
Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	40
Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι.....	41
Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα παροχές σε χρήμα.....	43

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση

Εισαγωγή

Το πορτογαλικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται κατά κύριο λόγο στην αρχή της καθολικότητας και επιτρέπει την πρόσβαση όλων στην κοινωνική προστασία. Διακρίνεται σε τρία επιμέρους συστήματα: το σύστημα κοινωνικής προστασίας του πολίτη, το σύστημα πρόνοιας και το επικουρικό σύστημα.

Το σύστημα κοινωνικής προστασίας του πολίτη

Το σύστημα κοινωνικής προστασίας του πολίτη αφορά την προστασία των βασικών δικαιωμάτων των πολιτών, την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών, την προαγωγή της ευημερίας και την κοινωνική συνοχή. Το σύστημα κοινωνικής προστασίας περιλαμβάνει τα εξής επιμέρους συστήματα:

- το επιμέρους σύστημα κοινωνικής δράσης, το οποίο αποσκοπεί στην πρόληψη και στην καταπολέμηση της κοινωνικοοικονομικής φτώχειας, της περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού·
- το επιμέρους σύστημα αλληλεγγύης, το οποίο αποσκοπεί στην παροχή πρόνοιας σε καταστάσεις ανάγκης προσωπικού ή οικογενειακού χαρακτήρα·
- το επιμέρους σύστημα για την προστασία της οικογένειας αποσκοπεί στο να διασφαλίζει την αντιστάθμιση της αύξησης των οικογενειακών βαρών, ειδικά σε περιπτώσεις αναπηρίας και εξαρτώμενων ατόμων.

Ασφαλιστικό σύστημα

Το σύστημα βασίζεται σε υποχρεωτικές εισφορές που καταβάλλουν οι μισθωτοί και οι εργοδότες. Περιλαμβάνει τη χορήγηση παροχών σε χρήμα σε αντιστάθμιση του απολεσθέντος ή του μειωμένου εισοδήματος σε περιπτώσεις ασθένειας, μητρότητας, πατρότητας και υιοθεσίας, αναπηρίας, γήρατος, θανάτου, εργατικού ατυχήματος, επαγγελματικής ασθένειας και ανεργίας.

Τα συγκεκριμένο σύστημα περιλαμβάνει τα ακόλουθα καθεστάτα:

- γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης το οποίο είναι υποχρεωτικό για μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους
- το προαιρετικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης για την κάλυψη ατόμων ικανών για εργασία τα οποία δεν υπάγονται σε ένα υποχρεωτικό σύστημα ασφάλισης.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι που υπάγονται στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και οι δικηγόροι καλύπτονται από ειδικά συστήματα ξεχωριστών φορέων.

Επικουρικό σύστημα

Το σύστημα αυτό συνίσταται στα εξής:

- ένα δημόσιο καθεστώς με προαιρετική ατομική συμμετοχή που αποσκοπεί στη χορήγηση συμπληρωματικών παροχών εκτός αυτών που χορηγούνται στο πλαίσιο του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης·
- τα συλλογικά καθεστάτα προαιρετικού χαρακτήρα για ορισμένες κατηγορίες προσώπων (περιλαμβανομένων των επικουρικών καθεστώτων επαγγελματικής ασφάλισης)
- Εξατομικευμένα συλλογικά καθεστάτα προαιρετικού χαρακτήρα υπό μορφή συνταξιοδοτικής αποταμίευσης, ασφάλειας ζωής ή άλλου τύπου ασφάλισης.

Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας

Το πορτογαλικό σύστημα κοινωνικής προστασίας διαθέτει νομική, διοικητική και οικονομική αυτονομία και ελέγχεται από το υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (*Ministério do Trabalho e da Solidariedade Social, MTSS*).

Τα καθεστώτα και οι παροχές κοινωνικής ασφάλισης (ανταποδοτικού ή μη χαρακτήρα) καθώς και οι παροχές κοινωνικής δράσης χορηγούνται από το Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης (*Instituto da Segurança Social*).

Στο Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης υπάγονται:

- το Εθνικό Κέντρο Συντάξεων (*Centro Nacional de Pensões*), το οποίο είναι αρμόδιο σε εθνικό επίπεδο για τις μακροχρόνιες παροχές·
- το Εθνικό Κέντρο Προστασίας από Επαγγελματικούς Κινδύνους (*Centro Nacional de Protecção contra os Riscos Profissionais*), το οποίο είναι αρμόδιο σε εθνικό επίπεδο για τη χορήγηση παροχών θεραπείας και αποκατάστασης σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας·
- Τα περιφερειακά κέντρα κοινωνικής ασφάλισης (*Centros Distritais de Segurança Social, CDSS*) που είναι αρμόδια για την παροχή και τη διαχείριση των παροχών κοινωνικής ασφάλισης.

Το Ίδρυμα οικονομικής διαχείρισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι αρμόδιο για τη διαχείριση των οικονομικών πόρων του συστήματος.

Η ασφάλιση για εργατικά ατυχήματα είναι υποχρεωτική για τις επιχειρήσεις και για την πλειονότητα των αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων. Παρέχεται από ασφαλιστικές εταιρείες και ελέγχεται από το υπουργείο Οικονομικών και Δημόσιας Διοίκησης (*Ministério das Finanças e da Administração Pública*).

Η υγειονομική περίθαλψη παρέχεται από το Εθνικό Σύστημα Υγείας, το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Υγείας. Οι υπηρεσίες παρέχονται από τις κατά τόπους περιφερειακές αρχές υγείας σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της πορτογαλικής επικράτειας.

Χρηματοδότηση

Η χρηματοδότηση του πορτογαλικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται στην αρχή της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης, προκειμένου να περιορίζεται το μη μισθολογικό κόστος εργασίας. Διέπεται δε από την αρχή της επιλογής της πηγής χρηματοδότησης και της κατανομής των πόρων σύμφωνα με τη φύση και τους στόχους των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης.

Αμφότεροι οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι οφείλουν να καταβάλλουν εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Κατά κανόνα, ο εργοδότης καταβάλλει το σύνολο των εισφορών, αφαιρώντας στη συνέχεια από τον μισθό του εργαζόμενου το μέρος που του αναλογεί. Οι αυτοαπασχολούμενοι καταβάλλουν οι ίδιοι τις εισφορές τους.

Η χρηματοδότηση της ασφάλισης από εργατικά ατυχήματα επιβαρύνει αποκλειστικά τον εργοδότη και είναι επίσης υποχρεωτική για τους αυτοαπασχολούμενους.

Η γενική ασφάλιση ασθενείας χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το σύστημα κοινωνικής προστασίας των πολιτών χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό και τα φορολογικά έσοδα.

Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη διαφέρουν από χώρα σε χώρα, γι' αυτό και οι σχετικές διατάξεις της ΕΕ αποσκοπούν στον καλύτερο συντονισμό τους. Είναι σημαντικό να υπάρχουν κοινοί κανόνες που διασφαλίζουν την πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές ώστε να μη ζημιώνονται οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι και άλλοι ασφαλισμένοι όταν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΕ. Οι κανόνες αυτοί βασίζονται σε τέσσερις αρχές.

- Όταν μετακινείστε εντός της Ευρώπης, είστε πάντα ασφαλισμένος με βάση τη νομοθεσία ενός και μόνο κράτους μέλους: κατά κανόνα, εάν είστε εργαζόμενος, η χώρα αυτή θα είναι η χώρα στην οποία εργάζεστε, εάν δεν εργάζεστε, θα είναι η χώρα στην οποία διαμένετε.
- Η αρχή της ίσης μεταχείρισης διασφαλίζει ότι έχετε τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους πολίτες της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένος.
- Όταν είναι απαραίτητο, περίοδοι ασφάλισης που κατοχυρώνονται σε άλλες χώρες της ΕΕ μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση κάποιου επιδόματος.
- Οι παροχές σε χρήμα μπορούν να «εξάγονται», εάν ζείτε σε χώρα διαφορετική από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένος.

Μπορείτε να επικαλείστε τις διατάξεις της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης στα 27 κράτη μέλη, τη Νορβηγία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν (ΕΟΧ) και την Ελβετία (31 χώρες συνολικά).

Ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με τις διατάξεις της ΕΕ παρέχονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης για όσους μετακινούνται ή ταξιδεύουν στην ΕΕ, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία διατίθενται στη διεύθυνση:

<http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο II: Υγειονομική περίθαλψη

Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;

Υγειονομική περίθαλψη δικαιούνται όλοι οι πορτογάλοι πολίτες, όπως και οι πολίτες άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και της Ελβετίας, οι πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν στην ΕΕ, οι απάτριδες ή πρόσφυγες που διαμένουν στην επικράτεια κράτους μέλους και υπόκεινται στη νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης ενός ή περισσότερων κρατών μελών καθώς και τα μέλη των οικογενειών και οι επιζώντες αυτών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στο εθνικό σύστημα υγείας. Δεν απαιτείται προηγούμενη μόνιμη διαμονή. Οι παροχές ασθενείας χορηγούνται κατά τη διάρκεια της ασθένειας, χωρίς χρονικό περιορισμό.

Τι καλύπτεται;

Οι παροχές ασθενείας καλύπτουν τις υπηρεσίες πρόληψης και θεραπείας. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι επισκέψεις σε γενικούς ιατρούς, οι επισκέψεις σε ειδικούς ιατρούς και οι κατ'οίκον επισκέψεις, η ιατρική περίθαλψη των ασθενών, διαγνωστικές εξετάσεις, οι ειδικές θεραπείες, τα φαρμακευτικά προϊόντα, οι συμπληρωματικές θεραπευτικές παροχές όπως τα γυαλιά όρασης, οι οφθαλμικές και οδοντικές προθέσεις.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;

Η πρόσβαση σε μονάδες υγειονομικής περίθαλψης βασίζεται κυρίως σε γεωγραφικά κριτήρια.

Κατά κανόνα, οι υπηρεσίες ιατρικής φροντίδας παρέχονται από τα κέντρα υγείας (*centros de saúde*) και τις κατά τόπους μονάδες. Εάν χρειάζεται, μπορείτε να επισκεφθείτε ειδικό ιατρό σε νοσοκομείο εντός 72 ωρών.

Σε περίπτωση επείγοντος, ο ασθενής μπορεί να απευθυνθεί στο πλησιέστερο κέντρο περίθαλψης (*Serviço de Atendimento Permanente, SAP*) ή/και σε οποιοδήποτε νοσοκομείο. Όταν το διάστημα αναμονής για εισαγωγή σε νοσοκομειακό κέντρο υπερβαίνει τους τρεις μήνες, ο ασθενής έχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί σε συμβεβλημένη ιδιωτική κλινική, ύστερα από έγκριση του υπουργείου υγείας.

Ο ασθενής πρέπει να καταβάλει ένα σταθερό ποσό (εισφορά του ασθενούς) για τις περισσότερες υπηρεσίες ιατρικής φροντίδας, κυρίως για κάθε επίσκεψη (κέντρα υγείας και νοσοκομεία) και κάθε συμπληρωματική διαγνωστική εξέταση. Οι δαπάνες που υπερβαίνουν το ποσό της εισφοράς του ασθενούς καλύπτονται στο σύνολό τους από το εθνικό σύστημα υγείας. Ωστόσο, αρκετά πρόσωπα απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής της συγκεκριμένης εισφοράς: γυναίκες κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης και της λοχείας, παιδιά έως δώδεκα ετών, χαμηλοσυνταξιούχοι και εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, άνεργοι και εξαρτώμενα πρόσωπα, χαμηλόμισθοι και εξαρτώμενα πρόσωπα, οι περισσότεροι πάσχοντες από αναπηρία ή από ανίατη ή χρόνια ασθένεια, καθώς και όσοι λαμβάνουν ισόβιο μηνιαίο επίδομα.

Δεν καταβάλλεται συμμετοχή για τη διαμονή σε κοινό θάλαμο νοσοκομείου (ή σε ιδιωτικό θάλαμο, κατόπιν σύστασης του θεράποντος ιατρού). Εάν ο δικαιούχος επιλέξει τη διαμονή σε ιδιωτικό θάλαμο, τότε επιβαρύνεται εξολοκλήρου με την κάλυψη των εξόδων, επιπρόσθετος των εξόδων νοσηλείας σε ιδιωτικό νοσοκομείο ή κλινική.

Το ύψος της συμμετοχής διαφέρει ανάλογα με το είδος της ιατρικής επίσκεψης, δηλαδή εάν πρόκειται για κατ'οίκον επίσκεψη, τακτική ή έκτακτη επίσκεψη, επίσκεψη σε κεντρικό ή

περιφερειακό νοσοκομείο ή επίσκεψη σε κέντρο υγείας. Επίσης, εξαρτάται από τη διάγνωση και τα παρελκόμενα στοιχεία της θεραπείας.

Εάν χρειάζεστε οδοντιατρική περίθαλψη, μπορείτε να επιλέξετε ελεύθερα έναν ειδικό του ιδιωτικού τομέα. Τα έξοδα θα σας επιστραφούν με βάση τον πίνακα που τηρεί το κράτος. Τα έξοδα οδοντικών προθέσεων καταβάλλονται από τον ασθενή και προβλέπεται δυνατότητα επιστροφής τους σε ποσοστό 75 % βάσει του εγκεκριμένου πίνακα.

Τα φάρμακα που συνταγογραφούνται από τους οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες περίθαλψης διατίθενται από οποιοδήποτε φαρμακείο με επίδειξη της ιατρικής συνταγής. Ανάλογα με τον τύπο της ασθένειας, το κράτος καλύπτει το 15 έως 95 % του κόστους των φαρμάκων που περιλαμβάνονται στον επίσημο κατάλογο φαρμάκων των υπηρεσιών υγείας. Το υπόλοιπο ποσό το καταβάλλει ο ασθενής. Για ορισμένες κατηγορίες δικαιούχων συντάξεων με χαμηλότερα εισοδήματα ισχύουν ειδικοί κανόνες και το ύψος της κρατικής συμμετοχής αυξάνεται κατά 5 έως 15 %. Ορισμένα γενόσημα φάρμακα για συνταξιούχους καλύπτονται εξ ολοκλήρου από το κράτος.

Όσον αφορά τον συμπληρωματικό θεραπευτικό εξοπλισμό και τις προθέσεις (π.χ. γυαλιά όρασης), οι υπηρεσίες υγείας καλύπτουν ποσοστό του κόστους μέχρι ορισμένο ανώτατο όριο με βάση συγκεκριμένα ποσοστά και προϋποθέσεις. Όσον αφορά τα έξοδα λουτροθεραπείας, προβλέπεται η δυνατότητα επιστροφής σύμφωνα με τους εγκεκριμένους πίνακες παροχών, εφόσον έχει δοθεί έγκριση για τη θεραπεία.

Για όσους διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές, προβλέπεται η δυνατότητα επιστροφής εξόδων μετακίνησης, εφόσον πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις.

Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Εάν διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε, τόσο εσείς όσο και η οικογένειά σας, να χρησιμοποιείτε τις υπηρεσίες δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης που παρέχονται εκεί. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η περίθαλψη θα είναι δωρεάν, πράγμα το οποίο εξαρτάται από τη νομοθεσία της κάθε χώρας.

Εάν προγραμματίζετε προσωρινή παραμονή (διακοπές, επαγγελματικό ταξίδι κ.λπ.) σε άλλη χώρα της ΕΕ ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, προμηθευτείτε την ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης ασθένειας (EHIC) προτού αναχωρήσετε. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κάρτα EHIC και πώς να την αποκτήσετε παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ehic.europa.eu>.

Εάν προγραμματίζετε να εγκατασταθείτε μόνιμα σε άλλη χώρα της ΕΕ, περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά σας σχετικά με παροχές υγειονομικής περίθαλψης παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα

Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;

Εάν είστε ασφαλισμένος και εντελώς ανίκανος για εργασία για λόγους πέραν του εργατικού ατυχήματος ή της επαγγελματικής ασθενείας, μπορεί να θεμελιώνετε δικαίωμα για παροχή ασθενείας σε χρήμα. Για τους μισθωτούς εργαζομένους ή τους αυτοαπασχολούμενους η ασφάλιση είναι υποχρεωτική.

Για να δικαιούστε αποζημίωση λόγω ασθενείας, πρέπει να έχετε συμπληρώσει ελάχιστη περίοδο έξι μηνών έμμισθης εργασίας. Η περίοδος αυτή δεν πρέπει υποχρεωτικά να περιλαμβάνει συναπτούς μήνες. Επιπλέον, οι τέσσερις τελευταίοι μήνες πριν από την εκδήλωση της ανικανότητας πρέπει να περιλαμβάνουν δώδεκα τουλάχιστον ημέρες έμμισθης εργασίας. Ο εργοδότης δεν έχει υποχρέωση να παρέχει παροχές ασθενείας σε χρήμα.

Τι καλύπτεται;

Παροχές ασθενείας σε χρήμα

Μετά την έναρξη της ανικανότητας προς εργασία, προβλέπεται περίοδος αναμονής τριών ημερών. Οι παροχές ασθενείας σε χρήμα καταβάλλονται συνήθως από την τέταρτη ημέρα και μετά. Η παροχή ασθενείας καταβάλλεται από την πρώτη ημέρα στις περιπτώσεις νοσηλείας σε νοσοκομείο και χειρουργικής εξωτερικού ιατρείου, ασθενείας που εμφανίστηκε κατά την περίοδο λήψης γονικής παροχής (*subsídio parental*) και αναπηρίας που οφείλεται σε προσβολή από φυματίωση.

Το ποσό της αποζημίωσης λόγω ασθενείας ποικίλει ανάλογα με τη διάρκεια και τη φύση της ασθενείας του δικαιούχου. Ισούται προς το 65 % των μέσων ημερήσιων αποδοχών του (κατά τους έξι μήνες που προηγήθηκαν του δεύτερου μήνα πριν από εκείνον κατά τον οποίο εκδηλώθηκε η ανικανότητα), σε περιπτώσεις προσωρινής ανικανότητας προς εργασία διάρκειας ίσης ή μικρότερης των 90 ημερών, και προς το 70 % σε περιπτώσεις ανικανότητας που διαρκεί άνω των 90 ημερών και φτάνει μέχρι τις 365.

Εάν η περίοδος ανικανότητας προς εργασία υπερβαίνει τις 365 συναπτές ημέρες, το ποσοστό αυξάνεται στο 75 %. Όσον αφορά τη φυματίωση, η παροχή ισούται με το 80 % ή το 100 % των αποδοχών ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού (το ποσό μειώνεται εάν ο ασφαλισμένος συντηρεί μέχρι δύο άτομα και αυξάνεται εάν συντηρεί περισσότερα από δύο άτομα).

Οι παροχές ασθενείας σε χρήμα δεν μπορούν να είναι χαμηλότερες από το 30 % του δείκτη κοινωνικής στήριξης (*indexante dos apoios sociais*, στο εξής «IAS»). Εάν το εισόδημα αναφοράς του ασφαλισμένου είναι χαμηλότερο από τον IAS, τότε το ποσό της παροχής ασθενείας ισούται με το ποσό του εισοδήματος αναφοράς.

Η παροχή καταβάλλεται για μέγιστο διάστημα τριών ετών, ήτοι 1.095 ημερών, μετά το οποίο ο ασφαλισμένος καλύπτεται από το καθεστώς ασφάλισης αναπηρίας. Σε περίπτωση φυματίωσης, η αποζημίωση χορηγείται για όσο διάστημα διαρκεί η ανικανότητα προς εργασία.

Η παροχή ασθενείας σε χρήμα για τους αυτοαπασχολούμενους χορηγείται για μέγιστο διάστημα 365 ημερών (εκτός από την περίπτωση φυματίωσης), και δεν καταβάλλεται για τις πρώτες 30 ημέρες ανικανότητας, παρά μόνο σε περιπτώσεις νοσηλείας σε νοσοκομείο και φυματίωσης.

Επίδομα παιδικής μέριμνας

Το επίδομα παιδικής μέριμνας χορηγείται (*subsídio para assistência a filho*) στον πατέρα ή στη μητέρα σε περίπτωση ασθένειας ή ατυχήματος παιδιού έως 12 ετών. Εάν το παιδί πάσχει από αναπηρία ή χρόνια ασθένεια, η παροχή χορηγείται ανεξάρτητα από την ηλικία του παιδιού. Για παιδιά ηλικίας έως 12 ετών η παροχή καταβάλλεται για μέγιστο διάστημα 30 ημερών ανά ημερολογιακό έτος. Για παιδιά ηλικίας άνω των 12 ετών, η παροχή καταβάλλεται για μέγιστο διάστημα 15 ημερών ανά ημερολογιακό έτος.

Επίδομα φροντίδας παιδιού με αναπηρία ή χρόνια πάθηση

Το επίδομα φροντίδας παιδιού με αναπηρία ή χρόνια πάθηση (*subsídio para assistência a filho com deficiência ou doença crónica*) χορηγείται στον πατέρα ή στη μητέρα για μέγιστο διάστημα έξι μηνών. Υπάρχει η δυνατότητα παράτασης του επιδόματος μέχρι τα τέσσερα έτη.

Τόσο το επίδομα παιδικής μέριμνας όσο και οι παροχές φροντίδας παιδιών με αναπηρία ή χρόνια πάθηση καταβάλλονται με τη μορφή ημερήσιου επιδόματος ίσου με το 65 % του μέσου ημερομισθίου. Το μέγιστο ποσό αυτών των παροχών καθορίζεται δύο φορές τον χρόνο από το IAS.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθένειας σε χρήμα;

Όταν προκύπτει προσωρινή ανικανότητα προς εργασία λόγω ασθένειας ή εργατικού ατυχήματος, το κέντρο υγείας του τόπου διαμονής του δικαιούχου πιστοποιεί την ανικανότητα και ο δικαιούχος αναλαμβάνει να καταθέσει το πιστοποιητικό προσωρινής ανικανότητας στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης στο οποίο υπάγεται, εντός πέντε ημερών από την ημερομηνία έκδοσής του. Το συγκεκριμένο κέντρο υπολογίζει στη συνέχεια το ύψος του επιδόματος, το οποίο και χορηγεί στον δικαιούχο.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθένειας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Κατά κανόνα, οι παροχές ασθένειας σε χρήμα (δηλαδή παροχές που συνήθως αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται λόγω ασθένειας) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας.*

Όταν εγκαθίσταστε σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, κάθε φορά που πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ώστε να δικαιούστε παροχή ασθένειας, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας της σχετικής από τις προαναφερθείσες χώρες. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την κάλυψη της ασφάλισης ασθένειας όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας

Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Οι γυναίκες που διαμένουν στην Πορτογαλία δικαιούνται υγειονομική περίθαλψη (ιατρική φροντίδα και εξετάσεις, περίθαλψη σε μαιευτήριο) στο πλαίσιο του εθνικού συστήματος υγείας. Δεν απαιτείται ίδια συμμετοχή.

Επιπλέον, χορηγούνται ορισμένες παροχές σε χρήμα.

Η προσωρινή ανικανότητα για εργασία λόγω κλινικού κινδύνου κατά τη διάρκεια εγκυμοσύνης, διακοπής της εγκυμοσύνης, συγκεκριμένων κινδύνων κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, καθώς και λόγω γέννησης παιδιών, υιοθεσίας, φροντίδας ανήλικων ή ανάπηρων παιδιών, φροντίδας παιδιών με σοβαρές αναπηρίες ή χρόνιες ασθένειες, ή λόγω γέννησης εγγόνων, δημιουργεί δικαίωμα λήψης ορισμένων παροχών. Οι παροχές σε χρήμα από την κοινωνική ασφάλιση παρέχονται στον ενεργό πληθυσμό (μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους) και συνδέονται με τις αποδοχές.

Επίσης, δικαιούστε παροχές εάν υπάγεστε σε καθεστώς προαιρετικής κοινωνικής ασφάλισης ή εάν είστε δικαιούχος επιδόματος προσύνταξης στο πλαίσιο καθεστώτων που καλύπτουν αυτές τις περιπτώσεις, θετός γονέας, κηδεμόνας ή πρόσωπο στο οποίο ανατίθεται η φροντίδα ανήλικου παιδιού βάσει δικαστικής ή διοικητικής απόφασης, καθώς και σύζυγος ή σύντροφος που τεκμηριώνει μόνιμη σχέση με έναν από τους γονείς, εφόσον το παιδί διαμένει στην εστία σας.

Τα πρόσωπα που βρίσκονται σε κατάσταση κοινωνικοοικονομικής ανάγκης δικαιούνται κοινωνικές παροχές σε περίπτωση κλινικού κινδύνου κατά την εγκυμοσύνη, διακοπής της κύησης, τοκετού, υιοθεσίας και σε περίπτωση λοιπών ειδικών κινδύνων, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις διαμονής, εισοδήματος και κινητής περιουσίας.

Τι καλύπτεται;

Βασικό γονικό επίδομα

Το βασικό επίδομα γονικής άδειας (*subsídio parental inicial*) καταβάλλεται για διάστημα 120 ή 150 συναπτών ημερών, ανάλογα με την επιθυμία του γονέα. Η άδεια είναι δυνατόν να κατανομηθεί μεταξύ των δύο γονέων μετά τον τοκετό, με εξαίρεση την υποχρεωτική άδεια τοκετού που λαμβάνει η μητέρα. Σε αυτήν την περίπτωση, η άδεια παρατείνεται κατά 30 ημέρες, υπό την προϋπόθεση ότι κάθε γονέας λαμβάνει άδεια 30 συναπτών ημερών ή δύο περιόδους άδειας 15 συναπτών ημερών, η οποία έπεται της υποχρεωτικής άδειας τοκετού που λαμβάνει η μητέρα. Το γονικό επίδομα καταβάλλεται για επιπλέον περίοδο 30 ημερών ανά τέκνο, στην περίπτωση πολλαπλού τοκετού.

Βασικό επίδομα γονικής άδειας που λαμβάνει η μητέρα

Το βασικό επίδομα γονικής άδειας (*subsídio parental inicial exclusivo da mãe*) που λαμβάνει η μητέρα καλύπτει μέγιστο διάστημα 30 ημερών προαιρετικής άδειας πριν από τον τοκετό και έξι εβδομάδες υποχρεωτικής άδειας μετά τον τοκετό. Οι εν λόγω περίοδοι περιλαμβάνονται στη βασική γονική άδεια.

Βασικό γονικό επίδομα όταν ένας από τους δύο γονείς δεν δύναται να λάβει άδεια

Το βασικό επίδομα γονικής άδειας όταν ένας από τους δύο γονείς δεν δύναται να λάβει άδεια (*subsídio parental inicial de um progenitor em caso de impossibilidade do outro*) χορηγείται σε περίπτωση θανάτου ή σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας ενός γονέα,

μέχρι το χρονικό όριο της εναπομένουσας περιόδου καταβολής του βασικού επιδόματος γονικής άδειας.

Σε περίπτωση θανάτου ή ανικανότητας της μητέρας, καταβάλλεται στον πατέρα ελάχιστο βασικό επίδομα γονικής άδειας 30 ημερών. Το ίδιο ισχύει σε περίπτωση θανάτου ή αναπηρίας επαγγελματικά ανενεργής μητέρας εντός 120 ημερών μετά τον τοκετό.

Βασικό επίδομα γονικής άδειας που λαμβάνει ο πατέρας

Το βασικό επίδομα που λαμβάνει ο πατέρας (*subsídio parental inicial exclusivo do pai*) αφορά υποχρεωτική άδεια δέκα ημερών. Πέντε συναπτές ημέρες λαμβάνονται αμέσως μετά τον τοκετό και οι υπόλοιπες λαμβάνονται εντός των επόμενων 30 ημερών. Μετά το πέρας αυτής της περιόδου, ο πατέρας μπορεί να λάβει προαιρετική άδεια δέκα ημερών, συναπτών ή μη, κατά τη διάρκεια της βασικής γονικής άδειας που λαμβάνει η μητέρα.

Εκτεταμένο γονικό επίδομα

Το εκτεταμένο επίδομα γονικής άδειας (*subsídio parental alargado*) χορηγείται για τη φροντίδα παιδιών. Καταβάλλεται στη μητέρα ή στον πατέρα ή και στους δύο γονείς εκ περιτροπής, κατά τους τρεις μήνες που έπονται αμέσως μετά την ημερομηνία λήξης του βασικού επιδόματος γονικής άδειας ή του εκτεταμένου επιδόματος γονικής άδειας του έτερου γονέα.

Επίδομα υιοθεσίας

Το επίδομα υιοθεσίας (*subsídio por adopção*) αντιστοιχεί, τηρουμένων των αναλογιών, στο βασικό επίδομα γονικής άδειας και στο εκτεταμένο επίδομα γονικής άδειας. Σε περίπτωση θανάτου ή σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας του θετού γονέα, το επίδομα καταβάλλεται στον (ασφαλισμένο) σύζυγο έως το τέλος της άδειας την οποία δικαιούτο να λάβει ο γονέας, για ελάχιστο διάστημα 14 ημερών (το οποίο παρατείνεται κατά 30 ημέρες για κάθε υιοθετημένο ανήλικο τέκνο).

Επίδομα κλινικού κινδύνου κατά την κύηση

Το επίδομα κλινικού κινδύνου κατά την κύηση (*subsídio por risco clínico durante a gravidez*) χορηγείται για όσο διάστημα κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να εξαλειφθεί ο εκάστοτε κίνδυνος.

Επίδομα σε περίπτωση διακοπής της κύησης

Το επίδομα σε περίπτωση διακοπής της κύησης (*subsídio por interrupção da gravidez*) καταβάλλεται για διάστημα 14 έως 30 ημερών.

Επίδομα ειδικών κινδύνων κατά την κύηση

Το επίδομα ειδικών κινδύνων κατά την κύηση (*subsídio por riscos específicos*) χορηγείται σε γυναίκες οι οποίες εργάζονται σε συνθήκες που ενέχουν κινδύνους για την υγεία ή την ασφάλειά τους. Χορηγείται επίσης σε γυναίκες που εργάζονται σε νυχτερινές βάρδιες.

Επίδομα φροντίδας εγγονών

Το επίδομα φροντίδας εγγονών (*subsídio para assistência a netos*) καταβάλλεται στους παππούδες για μέγιστη περίοδο 30 συναπτών ημερών που έπονται του τοκετού των εγγονών που διαμένουν στην εστία τους, όταν η μητέρα ή ο πατέρας είναι κάτω των 16 ετών. Σε περίπτωση ασθένειας ενός εκ των δύο γονέων, το επίδομα μπορεί να χορηγηθεί στους παππούδες μέχρι τη λήξη της άδειας την οποία επρόκειτο να λάβει ο εν λόγω γονέας.

Υπολογισμός των παροχών

Το βασικό επίδομα γονικής άδειας που χορηγείται για 120 ημέρες άδειας, το βασικό επίδομα γονικής άδειας που λαμβάνει ο πατέρας, το επίδομα υιοθεσίας, το επίδομα κλινικού κινδύνου κατά την κύηση και το επίδομα σε περίπτωση διακοπής της κύησης καταβάλλονται με τη μορφή ημερήσιου επιδόματος ίσου με το 100 % της αμοιβής αναφοράς του δικαιούχου (κατά την περίοδο των Χριστουγέννων και κατά τη θερινή περίοδο χορηγούνται πρόσθετες παροχές).

Εάν ο δικαιούχος επιλέξει 150 ημέρες άδειας, το βασικό επίδομα γονικής άδειας καταβάλλεται με τη μορφή ημερήσιου επιδόματος ίσου με το 80 % της αμοιβής αναφοράς του. Σε περίπτωση κοινής άδειας 150 ή 180 ημερών, το ποσό του επιδόματος αντιστοιχεί στο 100% ή στο 83% ανάλογα με τις αποδοχές αναφοράς.

Το εκτεταμένο επίδομα γονικής άδειας και το εκτεταμένο επίδομα υιοθεσίας καταβάλλονται με τη μορφή ημερήσιου επιδόματος ίσου με το 25 % της αμοιβής αναφοράς του δικαιούχου.

Το επίδομα ειδικών κινδύνων κατά την κύηση καταβάλλεται με τη μορφή ημερήσιου επιδόματος ίσου με το 65 % της αμοιβής αναφοράς του δικαιούχου.

Το επίδομα φροντίδας εγγονών καταβάλλεται με τη μορφή ημερήσιου επιδόματος ίσου με το 100 % της αμοιβής αναφοράς του δικαιούχου για την παροχή φροντίδας αμέσως μετά τον τοκετό ή με το 65 % της αμοιβής αναφοράς του δικαιούχου για τη φροντίδα παιδιού με αναπηρία ή χρόνια πάθηση, αντίστοιχα.

Για τα προαναφερθέντα ορίζεται ελάχιστο ποσό ίσο με το 80 % του ενός τριακοστού του ΙΑΣ. Το ελάχιστο ποσό του εκτεταμένου επιδόματος γονικής άδειας και του εκτεταμένου επιδόματος υιοθεσίας ισούται με το 40 % του ενός τριακοστού του ΙΑΣ.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Για τη θεμελίωση δικαιώματος στις προαναφερθείσες παροχές, ο δικαιούχος πρέπει να έχει συμπληρώσει έξι μήνες ασφάλισης με καταλογισμένες αποδοχές. Ο δικαιούχος πρέπει να ζητήσει τις παροχές από το κέντρο κοινωνικής ασφάλισης στο οποίο υπάγεται εντός έξι μηνών από την πρώτη ημέρα απουσίας από την εργασία χωρίς αμοιβή, χρησιμοποιώντας τα ειδικά προς τούτο έντυπα.

Κατά την υποβολή της αίτησης ο δικαιούχος πρέπει να τεκμηριώνει την κατάστασή του καθώς και τα στοιχεία με βάση τα οποία θεμελιώνει δικαίωμα παροχών. Πρέπει επίσης να υποβάλει τις σχετικές δηλώσεις των υπηρεσιών υγείας ή/και τα αποσπάσματα των σχετικών ληξιαρχικών πράξεων γέννησης, γάμου και θανάτου.

Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις συντονισμού καλύπτουν παροχές μητρότητας και τις συναφείς παροχές πατρότητας. Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας.

Κατά κανόνα, οι παροχές σε χρήμα (δηλαδή παροχές που αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε

ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας*. Οι παροχές σε είδος (δηλαδή ιατρική περίθαλψη, φάρμακα και νοσοκομειακή περίθαλψη) παρέχονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας διαμονής σας, όπως εάν ήσασταν ασφαλισμένοι εκεί.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας

Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;

Στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, σύνταξη αναπηρίας δικαιούνται οι μισθωτοί ή αυτοαπασχολούμενοι εργαζόμενοι που βρίσκονται σε κατάσταση μόνιμης ανικανότητας προς εργασία. Ορισμένες κατηγορίες μπορούν να υπάγονται στο σύστημα σε προαιρετική βάση. Εάν η μόνιμη ανικανότητα αποδειχθεί μετά την εκπνοή της μέγιστης προθεσμίας για χορήγηση επιδόματος ασθενείας σε χρήμα (1.095 ημέρες), ο δικαιούχος μπορεί να υπαχθεί στο καθεστώς ασφάλισης αναπηρίας.

Ένας εργαζόμενος βρίσκεται σε κατάσταση μερικής ανικανότητας προς εργασία όταν, λόγω μόνιμης αναπηρίας, δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει περισσότερο από το ένα τρίτο των αποδοχών που θα εξασφάλιζε από την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητάς του.

Ένας εργαζόμενος βρίσκεται σε κατάσταση ολικής ανικανότητας προς εργασία όταν πάσχει από μόνιμη και οριστική αναπηρία, η οποία δεν του επιτρέπει να ασκήσει καμία επαγγελματική δραστηριότητα. Προβλέπεται η δυνατότητα επαναξιολόγησης της ανικανότητας προς εργασία κατόπιν αιτήματος του αρμόδιου φορέα ή του ίδιου του ενδιαφερομένου.

Ο εργαζόμενος δεν δικαιούται σύνταξη αναπηρίας σε περίπτωση που η αναπηρία του οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια ή εάν πληροί τις προϋποθέσεις για χορήγηση σύνταξης γήρατος.

Τι καλύπτεται;

Συντάξεις αναπηρίας

Προκειμένου να μπορούν να λάβουν τη σύνταξη αναπηρίας (*pensão de invalidez*), οι ασφαλισμένοι πρέπει να συμπληρώσουν τουλάχιστον πέντε χρόνια (στην περίπτωση μερικής αναπηρίας) ή τουλάχιστον τρία χρόνια (στην περίπτωση ολικής αναπηρίας) εισφορών που έχουν καταβληθεί ή εξομοιωθεί (όπως π.χ. οι περίοδοι μητρότητας, ασθενείας ή στρατιωτικής θητείας). Όταν η ανικανότητα προς εργασία οφείλεται σε συγκεκριμένες χρόνιες παθήσεις (όπως HIV, καρκίνο, σκλήρυνση κατά πλάκας) προβλέπεται περίοδος αναμονής τριών ετών.

Για την εν λόγω παροχή λαμβάνονται υπόψη μόνο τα έτη κατά τα οποία ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 120 ημέρες εισφορών με καταλογισμένες αποδοχές. Η αναγνώριση του δικαιώματος στις παροχές εξαρτάται επιπλέον από την πιστοποίηση της κατάστασης αναπηρίας από την υπηρεσία εξακρίβωσης αναπηριών. Ο εργαζόμενος διατηρεί το δικαίωμά του στις παροχές για όσο διάστημα υφίστανται οι λόγοι για τους οποίους αναγνωρίστηκε η αναπηρία του, και το αργότερο μέχρι τη στιγμή που η σύνταξη αναπηρίας μετατρέπεται σε σύνταξη γήρατος.

Ύψος της σύνταξης αναπηρίας

Η σύνταξη αναπηρίας καθορίζεται σύμφωνα με τον αριθμό των ετών για τα οποία έχουν καταβληθεί εισφορές, με τις μέσες μηνιαίες αποδοχές καθ' όλη τη διάρκεια της ασφαλιστικής περιόδου (40 χρόνια κατ' ανώτατο όριο) και με τον παράγοντα βιωσιμότητας (σε σχέση με την εξέλιξη του μέσου όρου προσδόκιμου ζωής).

Για τους δικαιούχους με περίοδο ασφάλισης έως και 20 έτη, το ποσοστό της σύνταξης υπολογίζεται με πολλαπλασιασμό του 2 % της βάσης υπολογισμού (μέσες αποδοχές σε όλη

την περίοδο ασφάλισης) επί του αριθμού των ημερολογιακών ετών που λαμβάνονται υπόψη. Το εν λόγω ποσοστό υπόκειται σε ελάχιστο όριο ίσο με το 30 % των αποδοχών αναφοράς και το ύψος της σύνταξης δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο από ένα καθορισμένο ελάχιστο όριο.

Για τους δικαιούχους με περίοδο ασφάλισης άνω των 20 ετών, το ποσοστό διαμόρφωσης της σύνταξης βγαίνει μειούμενο και κυμαίνεται μεταξύ 2,3 % και 2 % επί του αντίστοιχου τμήματος των αποδοχών αναφοράς αναπροσαρμοζόμενο σύμφωνα με τον IAS και κυμαίνεται από 1,1 έως το οκταπλάσιο αυτής της τιμής.

Κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου μέχρι το 2017, ο δικαιούχος θα λαμβάνει το υψηλότερο ποσό που προκύπτει από την εφαρμογή των κανόνων που ορίστηκαν το 1993 (όπου λαμβάνονται υπόψη οι μέσες αποδοχές των δέκα ετών με τις καλύτερες αποδοχές κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαπέντε χρόνων ασφάλισης και το ποσό της σύνταξης δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο από το 30 % ή υψηλότερο από το 80 % των μέσων προηγούμενων αποδοχών) ή των νέων κανόνων υπολογισμού του 2002, ή της αναλογικής εφαρμογής των παλαιότερων και νέων κανόνων εφαρμογής.

Τους μήνες Ιούλιο και Δεκέμβριο οι δικαιούχοι λαμβάνουν, εκτός από τη σύνταξή τους, επιπλέον ποσό (επίδομα αδείας και δώρο Χριστουγέννων) που ισούται με εκείνο της σύνταξής τους. Αυτό συνεπάγεται ότι στους δικαιούχους καταβάλλονται 14 συντάξεις ανά ημερολογιακό έτος.

Εάν το ποσό της σύνταξης είναι χαμηλότερο από τις ελάχιστες εγγυημένες τιμές, προσαυξάνεται με τη χορήγηση κοινωνικού συμπληρώματος που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της εγγυημένης τιμής και της σύνταξης της γενικής ασφάλισης.

Χορηγείται επίσης συμπληρωματικό ποσό για τον/την εξαρτώμενη σύζυγο.

Οι δικαιούχοι σύνταξης αναπηρίας που χρειάζονται μόνιμη φροντίδα από τρίτο λαμβάνουν ένα συμπληρωματικό επίδομα μακροχρόνιας περίθαλψης (*complemento por dependência*).

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές αναπηρίας;

Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει σύνταξη αναπηρίας αποστέλλοντας το κατάλληλο έντυπο συνοδευόμενο από πιστοποιητικά που αναγράφονται σε αυτό (π.χ. φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητας και της κάρτας φορολογουμένου του αιτούντος), στο Εθνικό Κέντρο Συντάξεων στο περιφερειακό κέντρο κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του.

Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει την αίτηση συμπληρωματικού επιδόματος μακροχρόνιας περίθαλψης στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του, μέσω του ειδικού εντύπου, συνοδευόμενο από τα ίδια δικαιολογητικά που απαιτούνται και για τη σύνταξη αναπηρίας. Επιπροσθέτως, πρέπει να δηλώνονται τα στοιχεία του ατόμου ή του οργανισμού που παρέχει την περίθαλψη.

Η σύνταξη αναπηρίας χορηγείται από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ή από την ημέρα τεκμηρίωσης μόνιμης αναπηρίας από την αρμόδια Επιτροπή (*Comissão de verificação da incapacidade permanente*) και μέχρι ο δικαιούχος να φθάσει σε ηλικία συνταξιοδότησης.

Η σύνταξη αναπηρίας της γενικής ασφάλισης μπορεί να χορηγείται σωρευτικά με άλλες συντάξεις αναπηρίας ή γήρατος που καταβάλλονται βάσει άλλων καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης, κυρίως λόγω εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών. Η σύνταξη μερικής αναπηρίας καταβάλλεται δε σε άτομα που ασκούν επικερδή επαγγελματική

δραστηριότητα, με την προϋπόθεση ότι οι σχετικές αποδοχές δεν υπερβαίνουν ένα ορισμένο όριο. Εάν οι αποδοχές αυτές υπερβαίνουν το εν λόγω όριο, το ύψος της σύνταξης αναπηρίας μειώνεται αναλόγως.

Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ο αρμόδιος φορέας της χώρας στην οποία αιτείστε σύνταξη αναπηρίας λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης ή μόνιμης διαμονής που έχετε συμπληρώσει δυνάμει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο για τη θεμελίωση δικαιώματος παροχών αναπηρίας.

Οι παροχές αναπηρίας καταβάλλονται ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία.* Οι απαραίτητοι διοικητικοί έλεγχοι και ιατρικές εξετάσεις γίνονται κατά κανόνα από τον αρμόδιο φορέα της χώρας στην οποία κατοικείτε. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να σας ζητηθεί να επιστρέψετε στη χώρα από την οποία λαμβάνετε τη σύνταξή σας για να πραγματοποιήσετε εκεί τις εν λόγω εξετάσεις, εφόσον σας το επιτρέπει η κατάσταση της υγείας σας.

Κάθε χώρα εφαρμόζει τα δικά της κριτήρια για τον προσδιορισμό του βαθμού αναπηρίας. Κατά συνέπεια, ενδέχεται ορισμένες χώρες να αναγνωρίζουν για κάποιο πρόσωπο βαθμό αναπηρίας 70%, ενώ σε άλλες χώρες το ίδιο πρόσωπο δεν θεωρείται διόλου ανάπηρο βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Αυτό είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν εναρμονίζονται αλλά απλώς συντονίζονται από τις διατάξεις της ΕΕ.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος

Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;

Ο μισθωτός ή ο αυτοαπασχολούμενος που συμπληρώνει την ηλικία συνταξιοδότησης και πληροί και άλλες προϋποθέσεις θεμελιώνει δικαίωμα σύνταξης γήρατος. Οι ίδιες προϋποθέσεις ισχύουν για τους ασφαλισμένους σε προαιρετική βάση.

Ο ασφαλισμένος δικαιούται σύνταξη γήρατος εφόσον έχει συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδότησης (65 χρόνια) καθώς και την ελάχιστη δεκαπενταετή περίοδο εισφορών που έχουν καταβληθεί ή εξομοιωθεί. Απαιτείται η συμπλήρωση 120 ημερών καταλογισμένων αποδοχών για κάθε ημερολογιακό έτος.

Είναι δυνατή η χορήγηση προσύνταξης σε δικαιούχους ηλικίας από 55 έως 65 ετών, με την προϋπόθεση ότι ο ασφαλισμένος έχει συμπληρώσει την ελάχιστη περίοδο ασφάλισης καθώς και περίοδο εισφορών 30 ημερολογιακών ετών.

Οι άνεργοι μπορούν να ζητήσουν σύνταξη γήρατος στην ηλικία των 62 ετών εφόσον είχαν συμπληρώσει το 57ο έτος της ηλικίας τους όταν εισήλθαν στην ανεργία και με την προϋπόθεση ότι έχουν συμπληρώσει την ελάχιστη περίοδο ασφάλισης (ελάχιστης διάρκειας 15 ετών). Σύνταξη γήρατος στην ηλικία των 57 ετών μπορούν να ζητήσουν επίσης όσοι διαθέτουν 22 ημερολογιακά έτη εισφορών και είχαν συμπληρώσει το 52ο έτος της ηλικίας τους κατά την έναρξη της περιόδου ανεργίας.

Οι ασφαλισμένοι που εργάζονται σε ορισμένες αναγνωρισμένες κατηγορίες βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών μπορούν κατά κανόνα να συνταξιοδοτηθούν στην ηλικία των 55 ετών. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση ειδικών μέτρων για την προστασία οικονομικών δραστηριοτήτων ή επιχειρήσεων.

Δεν προβλέπεται δυνατότητα μερικής συνταξιοδότησης.

Τι καλύπτεται;

Σύνταξη γήρατος

Το ποσό της σύνταξης γήρατος υπολογίζεται με βάση τα μέσα μηνιαία εισοδήματα από την εργασία του ασφαλισμένου, όπως επανεκτιμώνται για το σύνολο της σταδιοδρομίας του με όριο τα 40 χρόνια.

Για τους δικαιούχους με περίοδο ασφάλισης έως 20 έτη, το ποσοστό διαμόρφωσης της σύνταξης υπολογίζεται προσθέτοντας 2 % της βάσης υπολογισμού (μέσες αποδοχές σε όλη τη διάρκεια ασφάλισης) για κάθε ημερολογιακό έτος που λαμβάνεται υπόψη. Το εν λόγω ποσοστό υπόκειται σε ελάχιστο όριο ίσο με το 30 % των αποδοχών αναφοράς.

Για τους δικαιούχους με περίοδο ασφάλισης άνω των 20 ετών, το ποσοστό διαμόρφωσης της σύνταξης κυμαίνεται μεταξύ 2,3 % και 2 % επί του αντίστοιχου τμήματος των αποδοχών αναφοράς αναπροσαρμοζόμενο σύμφωνα με τον IAS κοινωνικής στήριξης και κυμαίνεται από 1,1 έως το οκταπλάσιο αυτής της τιμής.

Κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου μέχρι το 2017, ο δικαιούχος θα λαμβάνει το υψηλότερο ποσό που προκύπτει από την εφαρμογή των κανόνων που ορίστηκαν το 1993 (όπου λαμβάνονται υπόψη οι μέσες αποδοχές των δέκα ετών με τις καλύτερες αποδοχές κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαπέντε χρόνων ασφάλισης και το ποσό της σύνταξης δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο από το 30 % ή υψηλότερο από το 80 % των μέσων

προηγούμενων αποδοχών) ή των νέων κανόνων υπολογισμού του 2002, ή της αναλογικής εφαρμογής των παλαιότερων και νέων κανόνων εφαρμογής.

Όταν η αίτηση σύνταξης γίνεται σε ύστερο χρόνο μετά την ηλικία των 65, εφόσον έχουν καταλογισθεί εισφορές 40 ετών, ο δικαιούχος της σύνταξης δικαιούται προσαύξηση του ποσού της σύνταξης. Προβλέπεται η καταβολή συμπληρωματικής παροχής μέχρι την ηλικία των 70 ετών. Το ποσοστό διαμόρφωσης της μηνιαίας συμπληρωματικής παροχής κυμαίνεται από 0,33 έως 1 % ανάλογα με τον αριθμό των ετών εισφορών που έχει συμπληρώσει ο ασφαλισμένος. Όταν υποβάλλεται αίτηση πρόωρης συνταξιοδότησης πριν από την ηλικία των 65 ετών, χορηγείται μειωμένη σύνταξη (εκτός από την πρόωρη συνταξιοδότηση εργαζομένων σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα). Όταν ο ασφαλισμένος κάτω των 65 δεν υποβάλλει αίτηση πρόωρης σύνταξης γήρατος παρότι πληροί τις προϋποθέσεις χωρίς να υποστεί μείωση, τότε η σύνταξη αυξάνεται κατά 0,65 % τον μήνα.

Διασφαλίζεται ελάχιστη σύνταξη. Το ύψος της εξαρτάται από τον αριθμό των ασφαλισμένων ετών και κυμαίνεται μεταξύ του 58,76 και του 90,41% του ΙΑΣ. Εάν το ποσό της σύνταξης είναι χαμηλότερο από τις ελάχιστες εγγυημένες τιμές, προσαυξάνεται με τη χορήγηση κοινωνικού συμπληρώματος που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της εγγυημένης τιμής και της σύνταξης της γενικής ασφάλισης.

Μπορεί να δικαιούται σύνταξη γήρατος ακόμη και ένα πρόσωπο που εξακολουθεί να ασκεί αμειβόμενη δραστηριότητα.

Συμπληρωματικά επιδόματα

Τους μήνες Ιούλιο και Δεκέμβριο οι δικαιούχοι λαμβάνουν, εκτός από τη σύνταξή τους, επιπλέον ποσό (επίδομα αδείας και δώρο Χριστουγέννων) που ισούται με εκείνο της σύνταξής τους. Αυτό συνεπάγεται ότι στους δικαιούχους καταβάλλονται 14 συντάξεις ανά ημερολογιακό έτος.

Οι δικαιούχοι σύνταξης γήρατος που χρειάζονται μόνιμη φροντίδα από τρίτο λαμβάνουν ένα συμπληρωματικό επίδομα μακροχρόνιας περίθαλψης (*complemento por dependência*).

Οι δικαιούχοι σύνταξης που έχουν συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας τους λαμβάνουν ένα συμπλήρωμα αλληλεγγύης για ηλικιωμένους (*complemento solidário para idosos*). Οι δικαιούχοι θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει εξαετή περίοδο διαμονής στην Πορτογαλία πριν από τη θεμελίωση του σχετικού δικαιώματος και το ετήσιο εισόδημά τους δεν θα πρέπει να υπερβαίνει ένα ορισμένο ποσό (το 2010: 5.022 ευρώ για τους άγαμους και 8.788,50 για τους έγγαμους). Αυτό το μη ανταποδοτικό βοήθημα που χορηγείται με κριτήρια εισοδήματος αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του ίδιου εισοδήματος του δικαιούχου σύνταξης και του προαναφερόμενου ποσού.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;

Η αίτηση σύνταξης γήρατος υποβάλλεται μέσω του κατάλληλου εντύπου. Επιπλέον, τα απαραίτητα πιστοποιητικά για τη στήριξη της αίτησης (π.χ. φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητας και της κάρτας φορολογουμένου του αιτούντος), πρέπει να αποστέλλονται στο Εθνικό Κέντρο Συντάξεων ή στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του.

Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει την αίτηση επιδόματος μακροχρόνιας περίθαλψης στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του, μέσω του ειδικού εντύπου. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τα ίδια δικαιολογητικά που απαιτούνται για την αίτηση σύνταξης γήρατος. Επιπροσθέτως, δηλώνονται τα στοιχεία του ατόμου ή του οργανισμού που παρέχει την περίθαλψη.

Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ για τις συντάξεις γήρατος αφορούν αποκλειστικά τα κρατικά συνταξιοδοτικά συστήματα και όχι τυχόν εταιρικά, επαγγελματικά ή ιδιωτικά συστήματα. Οι διατάξεις αυτές εγγυώνται ότι:

- Σε κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί, το ασφαλιστικό ιστορικό σας διατηρείται μέχρι να φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης στην εκάστοτε χώρα.
- Κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, η Νορβηγία και η Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί οφείλει να σας καταβάλει σύνταξη γήρατος, όταν φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης. Το ποσό που θα λαμβάνετε από κάθε χώρα εξαρτάται από τη διάρκεια της ασφαλιστικής κάλυψής σας σε αυτή.
- Η σύνταξή σας θα σας καταβάλλεται οπουδήποτε διαμένετε στην ΕΕ (και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία).*

Οφείλετε να υποβάλετε την αίτησή σας στον φορέα συνταξιοδοτικής ασφάλισης της χώρας της ΕΕ (ή της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας) όπου ζείτε, εκτός εάν δεν έχετε εργαστεί ποτέ εκεί. Σε τέτοια περίπτωση, πρέπει να υποβάλετε την αίτησή σας στη χώρα όπου εργαστήκατε για τελευταία φορά.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων

Πότε δικαιούστε παροχή επιζώντων;

Σύνταξη μπορεί να καταβάλλεται στους επιζώντες της οικογένειας ατόμου που υπάγεται σε καθεστώς ασφάλισης ανταποδοτικού χαρακτήρα.

Ο/η σύζυγος, ο/η πρώην σύζυγος, πρόσωπα που βρίσκονται σε κατάσταση όμοια με εκείνη του/της συζύγου (εφόσον ζούσαν με τον θανόντα για τουλάχιστον δύο χρόνια), καθώς και τα τέκνα ή πρόσωπα εξομοιούμενα προς αυτά είναι οι κύριοι δικαιούχοι των παροχών επιζώντος. Τα τελευταία μπορεί να δικαιούνται σύνταξη ορφανού μέχρι την ηλικία των 18 ετών. Η σύνταξη αυτή μπορεί να χορηγηθεί μέχρι την ηλικία των 25 ή 27 ετών, αν ο δικαιούχος παρακολουθεί σπουδές πλήρους φοίτησης. Δεν υπάρχει όριο ηλικίας όταν πρόκειται για άτομα με αναπηρία που λαμβάνουν οικογενειακά επιδόματα.

Όταν τα πρόσωπα αυτά δεν υπάρχουν, δικαίωμα στις παροχές επιζώντος μπορούν να έχουν οι ανιόντες (π.χ. οι γονείς) ή συγγενείς που συντηρούσε ο θανών κατά τη στιγμή του θανάτου του.

Επιπροσθέτως, ο/η αποθανών/ούσα ασφαλισμένος/η πρέπει να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 36 μήνες καταβεβλημένων ή εξομοιωμένων εισφορών.

Τι καλύπτεται;

Σύνταξη επιζώντων

Το ποσό της σύνταξης επιζώντος αντιπροσωπεύει ποσοστό της σύνταξης που λάμβανε ή θα λάμβανε ο ασφαλισμένος εάν βρισκόταν σε κατάσταση ανικανότητας προς εργασία ή εάν ήταν συνταξιούχος κατά την ημερομηνία του θανάτου του.

Το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 60 % για τον/την σύζυγο (ή σύντροφο) ή τον/την πρώην σύζυγο και 70 % εάν, εκτός από τον/την σύζυγο ή σύντροφο, υπάρχει πρώην σύζυγος που δικαιούται τη σύνταξη.

Για τη σύνταξη ορφανού τέκνου, το ποσοστό ανέρχεται σε 20 %, 30 %, 40 % όταν υπάρχουν ένα, δύο ή περισσότερα παιδιά, αντίστοιχα. Τα ποσοστά αυτά αυξάνονται σε 40, 60 ή 80 % όταν δεν υπάρχει επιζών σύζυγος ή πρώην σύζυγος.

Εάν υπάρχουν γονείς οι οποίοι συντηρούνταν από τον αποθανόντα, τότε δικαιούνται το 30 %, 50 % ή 80 % της σύνταξής του, για ένα, δύο, τρία ή περισσότερα πρόσωπα αντίστοιχα.

Υπάρχει ανώτατο όριο που καταβάλλεται στα μέλη της οικογένειας του θανόντος ασφαλισμένου, ήτοι το 100% της σύνταξης του ασφαλισμένου. Κατ' εξαίρεση, καταβάλλεται σύνταξη επιζώντος ίση με το 110 % της σύνταξης του αποθανόντα όταν, σε περίπτωση διαζυγίου, υπάρχουν δύο (πρώην) σύζυγοι οι οποίοι δικαιούνται σύνταξη.

Επίδομα θανάτου

Κατά κανόνα, επίδομα θανάτου (*subsídio por morte*) δικαιούνται τα πρόσωπα που δικαιούνται σύνταξη επιζώντος, με τη διαφορά ότι δεν υφίστανται προϋποθέσεις όπως η συμπλήρωση ελάχιστης περιόδου ασφάλισης. Το επίδομα θανάτου καταβάλλεται ως κατ' αποκοπή ποσό ίσο με το εξαπλάσιο των αποδοχών αναφοράς των δύο καλύτερων ετών, από άποψη αποδοχών, των πέντε προηγούμενων ετών (το ελάχιστο ποσό του επιδόματος θανάτου δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο από το εξαπλάσιο του IAS).

Το επίδομα θανάτου μπορεί να κατανεμηθεί στους δικαιούχους όπως και η σύνταξη επιζώντος. Καταβάλλεται κατά το ήμισυ στον/στη σύζυγο ή πρώην σύζυγο και κατά το ήμισυ στα παιδιά ή στα πρόσωπα που ανήκουν στην οικογένεια ως παιδιά. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει μία από τις προαναφερθείσες κατηγορίες συγγενών, το ποσό του επιδόματος καταβάλλεται εξολοκλήρου στους λοιπούς δικαιούχους.

Αποζημίωση για έξοδα κηδείας (subsídio de funeral),

Όταν κανένα μέλος της οικογένειας δεν δικαιούται επίδομα θανάτου, μπορεί να χορηγείται επίδομα εξόδων κηδείας στο πρόσωπο που αναλαμβάνει τα σχετικά έξοδα. Το επίδομα καταβάλλεται στο άτομο που πληρώνει για την κηδεία, στα μέλη του νοικοκυριού του θανόντος ή σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο διαμένει στην πορτογαλική επικράτεια.

Συμπληρωματικά επιδόματα

Τους μήνες Ιούλιο και Δεκέμβριο όλοι οι συνταξιούχοι λαμβάνουν ένα επιπλέον ποσό (επίδομα αδείας και δώρο Χριστουγέννων) που ισούται με εκείνο της μηνιαίας σύνταξής τους. Αυτό συνεπάγεται ότι στους δικαιούχους καταβάλλονται 14 συντάξεις ανά ημερολογιακό έτος.

Οι δικαιούχοι σύνταξης επιζώντος που χρειάζονται μόνιμη φροντίδα από τρίτο λαμβάνουν ένα συμπληρωματικό επίδομα μακροχρόνιας περίθαλψης (*complemento por dependência*).

Οι δικαιούχοι σύνταξης που έχουν συμπληρώσει το 65ό έτος της ηλικίας τους λαμβάνουν ένα συμπλήρωμα αλληλεγγύης για ηλικιωμένους (*complemento solidário para idosos*). Οι δικαιούχοι θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει εξαετή περίοδο διαμονής στην Πορτογαλία πριν από τη θεμελίωση του σχετικού δικαιώματος και το ετήσιο εισόδημά τους δεν θα πρέπει να υπερβαίνει ένα ορισμένο ποσό (το 2010: 5.022 ευρώ για τους άγαμους και 8.788,50 για τους έγγαμους). Αυτό το μη ανταποδοτικό βοήθημα που χορηγείται με κριτήρια εισοδήματος αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του ίδιου εισοδήματος του δικαιούχου σύνταξης και του προαναφερόμενου ποσού.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;

Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει σύνταξη επιζώντος αποστέλλοντας το κατάλληλο έντυπο στο Εθνικό Κέντρο Συντάξεων ή στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από απόσπασμα της ληξιαρχικής πράξης γέννησης του ασφαλισμένου, πιστοποιητικό θανάτου και ένα φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητάς του.

Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει αίτηση επιδόματος μακροχρόνιας περίθαλψης στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του μέσω του ειδικού εντύπου. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητάς του και τα στοιχεία του προσώπου ή του οργανισμού που χορηγεί την παροχή.

Όσον αφορά το επίδομα θανάτου, ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να συμπληρώσει και να αποστείλει το ειδικό έντυπο αίτησης στο Εθνικό Κέντρο Συντάξεων ή στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από απόσπασμα της ληξιαρχικής πράξης γέννησης του ασφαλισμένου, πιστοποιητικό θανάτου και ένα φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητάς του.

Ο αιτών επίδομα για έξοδα κηδείας πρέπει να μπορεί να αποδείξει ότι κατέβαλε πράγματι τα έξοδα κηδείας και ότι ο θανών ήταν μόνιμος κάτοικος Πορτογαλίας, χωρίς κάλυψη από υποχρεωτικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης που παρέχει δικαίωμα επιδόματος θανάτου.

Τα δικαιώματά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι κανόνες που ισχύουν για τις συντάξεις επιζώντων συζύγων ή ορφανών τέκνων και για τα επιδόματα θανάτου είναι εν γένει οι ίδιοι με εκείνους που ισχύουν για τις συντάξεις αναπηρίας και γήρατος (βλ. κεφάλαια V και VI). Συγκεκριμένα, οι συντάξεις επιζώντων και τα επιδόματα θανάτου πρέπει να καταβάλλονται χωρίς μειώσεις, τροποποιήσεις ή αναστολές ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του επιζώντος συζύγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν, στη Νορβηγία ή στην Ελβετία*.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες

Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;

Ο εργοδότης υποχρεούνται να διασφαλίζει την προστασία των εργαζόμενων του από εργατικά ατυχήματα. Κατά κανόνα, η ευθύνη αυτή μεταβιβάζεται στις ασφαλιστικές εταιρείες, δεδομένου ότι ο συγκεκριμένος κίνδυνος δεν καλύπτεται από τα υφιστάμενα καθεστώτα κοινωνικής ασφάλισης. Οι αυτοαπασχολούμενοι υποχρεούνται επίσης να συνάπτουν ασφαλιστική σύμβαση που τους προστατεύει σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος.

Αντιθέτως, σε ό,τι αφορά τις επαγγελματικές ασθένειες, το γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης προβλέπει τη σχετική προστασία των εργαζομένων.

Προκειμένου ένα ατύχημα να θεωρείται εργατικό, πρέπει: να έχει σημειωθεί στον χώρο και κατά τη διάρκεια του ωραρίου εργασίας. Πρέπει να έχει προκαλέσει σωματική βλάβη, λειτουργικές διαταραχές ή ασθένεια που επιφέρει θάνατο, ή μείωση της ικανότητας για εργασία και παραγωγή κέρδους, η οποία μπορεί να είναι προσωρινή ή οριστική, μερική ή ολική. Στην κατηγορία των εργατικών ατυχημάτων ανήκουν επίσης τα ατυχήματα που συμβαίνουν καθ' οδόν από και προς την εργασία.

Οι επαγγελματικές ασθένειες εμφανίζονται ως αποτέλεσμα της έκθεσης σε κίνδυνο που συνδέεται με τη φύση της δραστηριότητας του εργαζομένου ή με τον χώρο της συνήθους εργασίας του. Η ασθένεια πρέπει να δηλώνεται εντός της προθεσμίας που ορίζεται στον επίσημο κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών. Ωστόσο, είναι δυνατόν να αποδεικνύεται κατά περίπτωση ότι μια ασθένεια οφείλεται σε επαγγελματική αιτία ακόμη και αν δεν περιλαμβάνεται στον επίσημο κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών (μικτό σύστημα χαρακτηρισμού των επαγγελματικών ασθενειών).

Όλοι οι μισθωτοί, ανεξαρτήτως επαγγελματικής δραστηριότητας, είτε αυτή είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα είτε όχι, όπως και οι αυτοαπασχολούμενοι, δικαιούνται τις σχετικές παροχές. Το ίδιο ισχύει και για τα μέλη των οικογενειών τους σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου.

Τι καλύπτεται;

Παρά την υφιστάμενη διαφορά ως προς την ευθύνη έναντι των διαφόρων κινδύνων, το καθεστώς των παροχών που ισχύει για τα εργατικά ατυχήματα είναι ουσιαστικά όμοιο με εκείνο που προβλέπεται για τις επαγγελματικές ασθένειες.

Εν γένει, η υγειονομική περίθαλψη παρέχεται μέσω επιστροφής των σχετικών δαπανών. Ωστόσο, ιατρική περίθαλψη παρέχεται και από το εθνικό σύστημα υγείας χωρίς απαίτηση συμμετοχής του ασφαλισμένου. Η παροχή ασθένειας σε χρήμα χορηγείται επίσης κατά τη διάρκεια της ιατρικής θεραπείας και της επαγγελματικής αποκατάστασης.

Ο βαθμός μόνιμης αναπηρίας προσδιορίζεται σύμφωνα με τον ειδικό πίνακα (*Tabela Nacional de Incapacidades por Acidentes de Trabalho e Doenças Profissionais*). Σε περίπτωση ολικής ανικανότητας για κάθε εργασία, καταβάλλεται σύνταξη ίση με το 80 % των αποδοχών αναφοράς, επαυξημένη κατά 10 % για κάθε εξαρτώμενο μέλος της οικογένειας, το ύψος της οποίας υπόκειται σε ορισμένο ανώτατο όριο.

Σε περίπτωση ολικής ανικανότητας για την τακτική εργασία, καταβάλλεται σύνταξη ίση με το 50 έως 70 % των αποδοχών αναφοράς, ανάλογα με την εναπομένουσα λειτουργική ικανότητα άσκησης άλλης κατάλληλης απασχόλησης. Στην περίπτωση της μερικής

ανικανότητας, η ετήσια σύνταξη αντιστοιχεί στο 70 % της απώλειας της ικανότητας εξασφάλισης εισοδήματος.

Ο εργοδότης υποχρεούται να επανεντάσσει έναν εργαζόμενο που πάσχει από προσωρινή μερική ανικανότητα ή από μόνιμη, μερική ή ολική ανικανότητα για τακτική εργασία ως αποτέλεσμα εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας. Οι εν λόγω εργαζόμενοι δικαιούνται επίσης επαγγελματική κατάρτιση, προσαρμογή στον χώρο εργασίας, μερική απασχόληση και άδεια επανακατάρτισης ή αναζήτησης νέας εργασίας. Επιπροσθέτως, δικαιούνται ένα επίδομα παρακολούθησης δραστηριοτήτων επαγγελματικής αποκατάστασης, αντίστοιχο των συναφών δαπανών. Σε περίπτωση διοργάνωσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων από φορέα εκτός του Ινστιτούτου Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης (Instituto de Emprego e Formação Profissional), καταβάλλεται μειωμένο επίδομα.

Τους μήνες Ιούλιο και Δεκέμβριο όλοι οι συνταξιούχοι λαμβάνουν ένα επιπλέον ποσό (επίδομα αδείας και δώρο Χριστουγέννων) που ισούται με εκείνο της σύνταξής τους. Αυτό συνεπάγεται ότι στους δικαιούχους καταβάλλονται 14 συντάξεις ανά ημερολογιακό έτος.

Οι δικαιούχοι σύνταξης με σοβαρή αναπηρία που χρειάζονται συνεχή φροντίδα από τρίτο λαμβάνουν μια συμπληρωματική παροχή περίθαλψης (prestação suplementar por assistência de terceira pessoa). Σε περίπτωση μόνιμης ανικανότητας, προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης επιδόματος προσαρμογής της κατοικίας.

Αν ο ασφαλισμένος αποβιώσει εξαιτίας εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, τα μέλη της οικογένειάς του δικαιούνται σύνταξη επιζώντος.

Επιπλέον, χορηγείται επίδομα θανάτου (subsídio por morte) ίσο με το δωδεκαπλάσιο του 110 % του IAS (índice das apoias sociais, IAS). Προβλέπεται η επιστροφή των εξόδων κηδείας (subsídio por despesas de funeral) μέχρι ενός ορισμένου ποσού.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;

Σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος, ο εργαζόμενος πρέπει να απευθύνεται στην ασφαλιστική εταιρεία που καλύπτει την ευθύνη του εργοδότη ή στον οργανισμό που υποδεικνύει η συγκεκριμένη εταιρεία. Συνήθως υπάρχουν προθεσμίες και διατυπώσεις που ενδέχεται να διαφέρουν από τη μία εταιρεία στην άλλη. Κατά συνέπεια, συνιστάται η εκ των προτέρων ενημέρωση των δικαιούχων σχετικά με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθούν σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος.

Σε περίπτωση που ο εργαζόμενος έχει προσβληθεί από επαγγελματική ασθένεια, πρέπει να υποβάλει την αίτησή του στο Εθνικό Κέντρο Προστασίας από Επαγγελματικούς Κινδύνους.

Η περίθαλψη παρέχεται κατά κανόνα από τις δημόσιες υπηρεσίες υγείας. Ο θεράπων ιατρός είναι αυτός που αποφασίζει εάν πρόκειται για επαγγελματική ασθένεια. Η δήλωση αυτή είναι απαραίτητη προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να λάβει τις σχετικές παροχές.

Οι αιτήσεις για παροχές λόγω θανάτου πρέπει να συνοδεύονται από τη ληξιαρχική πράξη θανάτου και την απόδειξη των εξόδων κηδείας.

Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες μοιάζουν πολύ με τις διατάξεις για τα παροχές ασθένειας (βλ. ενότητες II και III).

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, εάν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε χώρα άλλη από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένοι για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες, δικαιούστε συνήθως, σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, υγειονομική περίθαλψη στη χώρα αυτή. Οι παροχές σε χρήμα καταβάλλονται συνήθως από τον οργανισμό στον οποίο είστε ασφαλισμένοι, ακόμη και αν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε άλλη χώρα.*

Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα ή επαγγελματικές ασθένειες, ο φορέας στον οποίο είστε ασφαλισμένοι πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την ασφαλιστική τους κάλυψη όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο ΙΧ: Οικογενειακά επιδόματα

Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;

Επίδομα τέκνου (*abono de família para crianças e jovens*) δικαιούνται τα παιδιά και οι νέοι που διαμένουν στην Πορτογαλία (ή σε παρόμοια κατάσταση), ανήκουν σε νοικοκυριά με εισοδήματα αναφοράς που δεν υπερβαίνουν το 1,5 του IAS (*indexante dos apoios sociais, IAS*, με κινητή περιουσία αξίας κάτω του οριζόμενου ορίου, τα οποία δεν ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα και πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις. Το εν λόγω επίδομα προσαυξάνεται σε περίπτωση αναπηρίας των παιδιών και των νέων και για μονογονεϊκές οικογένειες.

Το επίδομα τέκνου κατά κανόνα καταβάλλεται για παιδιά ηλικίας έως 16 ετών (ή έως 24 ετών όταν πρόκειται για άτομο με αναπηρία, με δυνατότητα παράτασης έως και για τρία έτη). Ωστόσο, μπορεί επίσης να χορηγείται και μέχρι την ηλικία των 18, 21 ή 24 εφόσον τα παιδιά είναι εγγεγραμμένα σε ίδρυμα πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης και δεν λαμβάνουν υποτροφίες ή αμοιβή για περίοδο πρακτικής άσκησης πάνω από ένα συγκεκριμένο ποσό.

Τι καλύπτεται;

Επίδομα τέκνου

Το ύψος του επιδόματος εξαρτάται από το εισόδημα αναφοράς της οικογένειας (συνολικές αποδοχές όλων των μελών της οικογένειας διά του αριθμού των μελών της αυξημένου κατά ένα), τη σύνθεση του νοικοκυριού και την ηλικία του παιδιού.

Με βάση τον IAS διαμορφώνονται τέσσερις βαθμίδες αποδοχών, με την πρώτη βαθμίδα να αντιστοιχεί σε 0,5 φορές τον IAS και την τελευταία βαθμίδα να ανέρχεται σε 1,5 φορές τον IAS (όπου δεν καταβάλλεται επίδομα). Τα ποσά των επιδομάτων σε κάθε βαθμίδα είναι υψηλότερα για τα παιδιά ηλικίας έως 12 μηνών και χαμηλότερα για τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας.

Η γέννηση ή η ένταξη δεύτερου παιδιού στην οικογένεια συνεπάγεται διπλασιασμό του ποσού των επιδομάτων για κάθε παιδί ηλικίας από 12 έως 36 μηνών. Η γέννηση ή η ένταξη τρίτου ή περισσότερων παιδιών στην οικογένεια συνεπάγεται τριπλασιασμό του ποσού των επιδομάτων με τις ίδιες προϋποθέσεις ηλικίας.

Ειδικά επιδόματα για ανάπηρα παιδιά

Συμπληρωματικό βοήθημα στο επίδομα τέκνου χορηγείται για ανάπηρα παιδιά (*bonificação, por deficiência, do subsídio familiar a crianças e jovens*) μέχρι την ηλικία των 24 ετών, εφόσον οι οποίοι φοιτούν σε ειδικό ίδρυμα, ως εξωτερικοί σπουδαστές ή οικότροφοι, ή χρειάζονται εξατομικευμένη παιδαγωγική υποστήριξη ή/και ειδική θεραπεία. Το ποσό εξαρτάται από την ηλικία του παιδιού (τρεις κατηγορίες ηλικίας) και αυξάνεται κατά 20% για μονογονεϊκές οικογένειες.

Το ισόβιο μηνιαίο επίδομα (*subsídio mensal vitalício*) καταβάλλεται σε κατιόντες άνω των 24 ετών με σοβαρό βαθμό αναπηρίας που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τους απαραίτητους πόρους διαβίωσης. Οι δικαιούχοι αυτού του επιδόματος λαμβάνουν επίσης το έκτακτο συμπλήρωμα αλληλεγγύης (*complemento extraordinário de solidariedade*), το οποίο αποτελεί μηνιαία παροχή επιπλέον του επιδόματος, και το ύψος της οποίας εξαρτάται από το εάν ο δικαιούχος έχει συμπληρώσει ή όχι το 70ο έτος της ηλικίας του.

Οι δικαιούχοι μπορούν επίσης να λαμβάνουν συμπλήρωμα αλληλεγγύης για ηλικιωμένους, ως παροχή μη ανταποδοτικού χαρακτήρα ανάλογα με τα εισοδήματά τους (*complemento solidário para idosos*). Το επίδομα καταβάλλεται σε συνταξιούχους που έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους, λαμβάνουν ισόβιο μηνιαίο επίδομα, διαμένουν στην Πορτογαλία τα τελευταία έξι χρόνια και έχουν ετήσιο εισόδημα που δεν υπερβαίνει ένα ορισμένο όριο.

Το ειδικό επίδομα για φοίτηση σε ίδρυμα ειδικής αγωγής (*subsídio de educação especial*) χορηγείται στους κατιόντες με αναπηρία, ηλικίας κάτω των 24 ετών, οι οποίοι φοιτούν σε ιδιωτικό ίδρυμα ειδικής αγωγής κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και χρειάζονται εξατομικευμένη υποστήριξη όταν βρίσκονται εκτός του ιδρύματος.

Το επίδομα για παροχή βοήθειας από τρίτους (*subsídio por assistência de terceira pessoa*) χορηγείται στους κατιόντες εξαρτώμενους συγγενείς που λαμβάνουν επίδομα τέκνου με ειδική παροχή λόγω αναπηρίας ή ισόβιο μηνιαίο επίδομα, και οι οποίοι χρειάζονται τη βοήθεια τρίτου για τουλάχιστον 6 ώρες ημερησίως προκειμένου να μπορούν να εξυπηρετούν τις βασικές τους ανάγκες.

Λοιπά επιδόματα

Οι δικαιούχοι που υπάγονται στη χαμηλότερη βαθμίδα εισοδήματος και λαμβάνουν επίδομα τέκνου, δικαιούνται επίσης, κατά το μήνα Σεπτέμβριο και για το τρέχον ημερολογιακό έτος, πρόσθετη παροχή (*montante adicional*) για την κάλυψη των σχολικών εξόδων για παιδιά ηλικίας μεταξύ έξι και δεκαέξι ετών. Το ύψος του συμπληρώματος ισούται με το ποσό του επιδόματος τέκνου.

Από την μήνα που έπεται της δέκατης τρίτης εβδομάδας κύησης και για διάστημα έξι μηνών προβλέπεται η χορήγηση προγεννητικού επιδόματος (*abono de família pré-natal*) με τη μορφή μηνιαίας παροχής. Σε περίπτωση που η διάρκεια της κύησης υπερβαίνει τις 40 εβδομάδες, το εν λόγω επίδομα συνεχίζει να καταβάλλεται μέχρι και τον τελευταίο μήνα της κύησης. Σε περίπτωση μικρότερης διάρκειας της κύησης (λόγω πρόωρου τοκετού), το επίδομα καταβάλλεται για περίοδο έξι μηνών (μαζί με το προβλεπόμενο επίδομα τέκνου μετά τον τοκετό). Το ύψος καθορίζεται σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν για το επίδομα τέκνου. Το προγεννητικό επίδομα προσαυξάνεται κατά 20 % εάν η δικαιούχος διαμένει μόνη ή εάν η εστία περιλαμβάνει αποκλειστικά πρόσωπα για τα οποία θεμελιώνεται δικαίωμα σε επίδομα τέκνου.

Στους νέους έως 18 ετών χορηγείται υποτροφία (*bolsa de estudos*) με τη μορφή μηνιαίου επιδόματος, εφόσον διαμένουν σε εστία με εισόδημα αναφοράς που αντιστοιχεί στην πρώτη ή στη δεύτερη βαθμίδα εισοδήματος και φοιτούν σε ίδρυμα δευτεροβάθμιας ή αντίστοιχης εκπαίδευσης. Το ύψος του επιδόματος ισούται με το διπλάσιο του καταβαλλόμενου επιδόματος τέκνου.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;

Οι αιτήσεις για οικογενειακά επιδόματα υποβάλλονται στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης στο οποίο υπάγεται ο δικαιούχος, εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία σημειώθηκε το γεγονός που αιτιολογεί την παροχή προστασίας, μέσω του σχετικού εντύπου, το οποίο συνοδεύεται από τα σχετικά δικαιολογητικά.

Τα δικαιολογητικά αυτά είναι:

- πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, δελτίο ταυτότητας και ληξιαρχική πράξη γέννησης του παιδιού για το οποίο ζητείται η παροχή,
- φωτοαντίγραφο του δελτίου σπουδαστή ή βεβαίωση εγγραφής που έχει εκδοθεί από το εκπαιδευτικό ίδρυμα (επίδομα τέκνου για παιδιά ηλικίας από 16 έως 24 ετών),

- ιατρική βεβαίωση από τις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας όταν ο κατιών πάσχει από αναπηρία,
- δήλωση ιατρού που να πιστοποιεί ότι το ανάπηρο παιδί χρειάζεται ειδική φροντίδα
- πιστοποιητικό θανάτου για τις παροχές θανάτου ·
- ιατρική βεβαίωση και φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητας του προσώπου που παρέχει τη βοήθεια

Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα χαρακτηριστικά και το ύψος των οικογενειακών επιδομάτων ποικίλουν σημαντικά από το ένα κράτος στο άλλο.* Είναι επομένως σημαντικό να γνωρίζετε ποιο κράτος είναι υπεύθυνο να σας χορηγεί τα επιδόματα αυτά και ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται. Οι γενικές αρχές για τον προσδιορισμό της σχετικής νομοθεσίας διατίθενται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=el>.

Η χώρα που είναι υπεύθυνη για την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος.

Εάν μια οικογένεια δικαιούται επιδόματα βάσει της νομοθεσίας περισσότερων της μίας χωρών, λαμβάνει κατά κανόνα τα υψηλότερα ποσά των παροχών που προβλέπονται βάσει της νομοθεσίας μίας από τις χώρες αυτές. Με άλλα λόγια, η οικογένεια αντιμετωπίζεται ως εάν όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να διαμένουν και να είναι ασφαλισμένα στη χώρα με την ευνοϊκότερη νομοθεσία.

Τα οικογενειακά επιδόματα δεν μπορούν να καταβάλλονται εις διπλούν για την ίδια περίοδο και για το ίδιο μέλος της οικογένειας. Υπάρχουν κανόνες προτεραιότητας σύμφωνα με τους οποίους προβλέπεται η αναστολή των επιδομάτων από μία χώρα μέχρι του ποσού εκείνων που καταβάλλονται από τη χώρα που είναι κατά βάση αρμόδια για την καταβολή τους.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο X: Ανεργία

Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;

Για να δικαιούται τις συγκεκριμένες παροχές ανεργίας, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να έχει καταστεί άνεργος παρά τη θέλησή του, να είναι διαθέσιμος για εργασία και να είναι εγγεγραμμένος στο γραφείο απασχόλησης (*centro de emprego*). Επίσης να αναζητεί ενεργά εργασία και να μην λαμβάνει σύνταξη αναπηρίας ή γήρατος.

Παροχές ανεργίας

Ο ασφαλισμένος μισθωτός δικαιούται επίδομα ανεργίας (*subsídio de desemprego*) εφόσον έχει εργαστεί επί 450 ημέρες τουλάχιστον κατά τη διάρκεια των 24 μηνών που προηγήθηκαν της έναρξης της περιόδου ανεργίας.

Βοήθεια προς ανέργους

Η αποζημίωση υποστήριξης ανέργου (*subsídio social de desemprego*) καταβάλλεται σε όσους έχουν συμπληρώσει 180 ημέρες έμμισθης εργασίας κατά τη διάρκεια των δώδεκα ημερολογιακών μηνών που προηγήθηκαν της έναρξης της περιόδου ανεργίας. Η παροχή αυτή χορηγείται επίσης σε όσους παραμένουν άνεργοι και μετά την παρέλευση της περιόδου χορήγησης του επιδόματος ανεργίας, εφόσον το κατά κεφαλήν οικογενειακό εισόδημα και η αξία της ακίνητης περιουσίας τους δεν υπερβαίνει ορισμένο όριο, το οποίο συνδέεται με τον IAS (*indexante dos apoios sociais, IAS*).

Επίδομα μερικής ανεργίας

Το επίδομα μερικής ανεργίας χορηγείται σε άτομα που λαμβάνουν ή διεκδικούν επίδομα ανεργίας και τα οποία απασχολούνται με καθεστώς μερικώς απασχόλησης (η μέση διάρκεια της οποίας είναι χαμηλότερη από τη διάρκεια της πλήρους απασχόλησης κατ' αναλογία) ή σε αυτοαπασχολούμενους, εφόσον οι αποδοχές που αποκομίζουν από την έμμισθη εργασία ή από την αυτοαπασχόληση είναι χαμηλότερες από το επίδομα ανεργίας.

Παροχές προσύνταξης

Οι μισθωτοί που καλύπτονται από το γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, με εξαίρεση όσους δεν καλύπτονται από ασφάλιση αναπηρίας, γήρατος και θανάτου, ηλικίας 55 ετών και άνω, μπορούν να συνάψουν συμφωνία προσύνταξης με τον εργοδότη. Επιπλέον, οι ηλικιωμένοι άνεργοι μπορούν να ζητήσουν πρόωρη σύνταξη γήρατος (βλ. Κεφάλαιο VI Παροχές και συντάξεις γήρατος).

Τι καλύπτεται;

Παροχές ανεργίας

Το ύψος του επιδόματος ανεργίας υπολογίζεται με βάση τις μέσες μηνιαίες αποδοχές (χωρίς ανώτατο όριο και περιλαμβανομένων των παροχών αντισταθμιστικού εισοδήματος) των δώδεκα τελευταίων μηνών που προηγήθηκαν της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας.

Το ημερήσιο επίδομα ανεργίας ανέρχεται στο 65% του ημερομισθίου αναφοράς, υπολογιζόμενο κατά τους 12 τελευταίους μήνες που προηγήθηκαν του δεύτερου μήνα της έναρξης της ανεργίας, με ορισμένα όρια. Το εν λόγω επίδομα δεν μπορεί να υπερβαίνει το 75 % της καθαρής αξίας των αποδοχών αναφοράς ή το τριπλάσιο του IAS ή να είναι χαμηλότερο από τον IAS, εκτός εάν οι αποδοχές αναφοράς του εργαζόμενου είναι χαμηλότερες από αυτό το όριο. Στην περίπτωση αυτή το ποσό αντιστοιχεί στις μέσες αποδοχές.

Η διάρκεια της καταβολής του επιδόματος ανεργίας εξαρτάται από την ηλικία του ασφαλισμένου και τον αριθμό των μηνών με τις καταλογισμένες αποδοχές σε υποχρεωτικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αμέσως πριν από την έναρξη της ανεργίας.

Βοήθεια προς ανέργους

Η αποζημίωση υποστήριξης ανέργου ισούται με το 100 % του IAS για τους ανέργους με εξαρτώμενο μέλη και με το 80% για όσους ζουν μόνοι.

Η αποζημίωση υποστήριξης ανέργου καταβάλλεται για το ίδιο διάστημα με το επίδομα ανεργίας, εκτός εάν χορηγείται μετά τη λήξη του εν λόγω επιδόματος, οπότε και η διάρκειά της μειώνεται κατά το ήμισυ. Η χορήγηση της αποζημίωσης υποστήριξης ανέργου μπορεί να παρατείνεται μέχρι την ηλικία κατά την οποία ο δικαιούχος μπορεί να λάβει πρόωρη σύνταξη γήρατος, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται ταυτόχρονα οι ακόλουθες προϋποθέσεις: ο δικαιούχος έχει συμπληρώσει το 52ο έτος της ηλικίας του κατά την έναρξη της περιόδου ανεργίας και πληροί τις προϋποθέσεις για χορήγηση αποζημίωσης υποστήριξης ανέργου κατά την ημερομηνία έναρξης της παράτασης.

Επίδομα μερικής ανεργίας

Το ποσό του επιδόματος μερικής ανεργίας αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιδόματος ανεργίας προσαυξημένου κατά 135 % και των αποδοχών από τη μερική απασχόληση του δικαιούχου. Σε περίπτωση μείωσης της προσωρινής απασχόλησης, οι αποδοχές πρέπει να διατηρούνται έως ένα ορισμένο επίπεδο. Το επίδομα μερικής ανεργίας καθίσταται πληρωτέο κατά την ημερομηνία έναρξης της σύμβασης μερικής απασχόλησης και η διάρκειά του αντιστοιχεί σε περίοδο ίση με το υπόλοιπο του διαστήματος χορήγησης του επιδόματος ανεργίας.

Συνολικό ύψος των επιδομάτων ανεργίας

Το συνολικό ποσό του επιδόματος ανεργίας και του βασικού βοηθήματος ανεργίας καταβάλλονται ως κατ' αποκοπή ποσά εφόσον ο δικαιούχος εκδηλώσει την πρόθεση να εργαστεί ως αυτοαπασχολούμενος.

Παροχές προσύνταξης

Υπεύθυνος για την καταβολή της παροχής προσύνταξης είναι ο εργοδότης. Στην καταβολή του ποσού μπορεί να συνεισφέρει μέχρι 50% και το Ινστιτούτο Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης (*Instituto do Emprego e Formação Profissional, IP*) για διάστημα έξι μηνών. Το διάστημα αυτό μπορεί να παραταθεί μέχρι τους δώδεκα μήνες, εάν η συμφωνία έχει συναφθεί στο προαναφερθέν πλαίσιο και εφόσον ο εργοδότης βρίσκεται σε ασταθή χρηματοοικονομική κατάσταση.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;

Οι αιτήσεις για παροχές ανεργίας πρέπει να υποβάλλονται στο κέντρο κοινωνικής ασφάλισης όπου υπάγεται ο εργαζόμενος, εντός 90 ημερών από την έναρξη της περιόδου ανεργίας, με τη χρήση του ειδικού εντύπου.

Ο αιτών πρέπει επίσης να υποβάλει δήλωση του τελευταίου εργοδότη που πιστοποιεί την κατάσταση ανεργίας και την ημερομηνία της τελευταίας αμοιβής, καθώς και δήλωση του γραφείου απασχόλησης του τόπου κατοικίας του για την αξιολόγηση της ικανότητας και της διαθεσιμότητάς του προς εργασία.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Αρμόδιο για τη χορήγηση παροχών ανεργίας είναι συνήθως το κράτος μέλος στο οποίο απασχολείστε. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τους μεθοριακούς εργαζόμενους και άλλους

διασυνοριακούς εργαζόμενους, οι οποίοι έχουν διατηρήσει τον τόπο κατοικίας τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εργάζονται.

Περίοδοι ασφάλισης ή απασχόλησης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλες χώρες της ΕΕ, καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης.

Εάν θέλετε να αναζητήσετε εργασία σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε υπό ορισμένες προϋποθέσεις να εξάγετε τις παροχές αυτές για ορισμένο χρονικό διάστημα.*

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης

Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Κατά κανόνα, οι παροχές κοινωνικής βοήθειας μπορούν να χορηγούνται μόνο σε όσους δεν καλύπτονται από τα καθεστάτα ασφάλισης ανταποδοτικού χαρακτήρα ή σε εκείνους που καλύπτονται από αυτά αλλά όχι για τον συγκεκριμένο κίνδυνο. Επιπλέον, οι παροχές χορηγούνται μόνο σε όσους διαμένουν στην Πορτογαλία και αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, δηλαδή τα εισοδήματά τους είναι κάτω από ένα συγκεκριμένο όριο.

Γενικό σύστημα

Προβλέπεται η χορήγηση εισοδήματος κοινωνικής ένταξης (*rendimento social de inserção*) σε νόμιμους κατοίκους της χώρας (που έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον τρία έτη διαμονής σε ορισμένες περιπτώσεις) άνω των 18 ετών (τα άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών θεμελιώνουν δικαίωμα εάν έχουν εξαρτώμενα τέκνα στην εστία, είναι έγγαμοι ή συμβιούντες ή έγκυες γυναίκες) που βρίσκονται σε δεινή κοινωνική και οικονομική κατάσταση (δεν διαθέτουν κινητή περιουσία η αξία της οποίας υπερβαίνει ένα ορισμένο ποσό σύμφωνα με τον δείκτη κοινωνικής στήριξης (*indexante dos apoios sociais, IAS*)).

Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές

Σε ορισμένες περιπτώσεις, προβλέπεται η χορήγηση σύνταξης μη ανταποδοτικού χαρακτήρα σε άτομα τα οποία δεν δικαιούνται ανταποδοτικές παροχές. Η εν λόγω σύνταξη παρέχεται με τη μορφή κοινωνικής σύνταξης αναπηρίας, γήρατος, χηρείας ή ορφανού τέκνου (*pensão social de invalidez e de velhice, pensão de viuvez, e pensão de orfandade*).

Κοινωνική σύνταξη χορηγείται σε άτομα ηλικίας τουλάχιστον 65 ετών, καθώς και σε άτομα ηλικίας άνω των 18 ετών με μόνιμη αναπηρία, ανεξάρτητα από το επάγγελμά τους. Οι δικαιούχοι σύνταξης αναπηρίας ή γήρατος δικαιούνται επίσης το έκτακτο συμπλήρωμα αλληλεγγύης (*complemento extraordinário de solidariedade*), το οποίο χορηγείται επιπλέον των αντίστοιχων συντάξεων ενώ το ύψος του εξαρτάται από το εάν ο δικαιούχος έχει συμπληρώσει ή όχι το 70ο έτος της ηλικίας του.

Η σύνταξη χηρείας χορηγείται στον/στη σύζυγο συνταξιούχο ο οποίος λάμβανε πριν από τον θάνατό του σύνταξη μη ανταποδοτικού χαρακτήρα, υπό την προϋπόθεση ότι ο χήρος ή η χήρα δεν δικαιούται δική του σύνταξη. Η σύνταξη ορφανού τέκνου χορηγείται στα ανήλικα τέκνα.

Οι κάτοικοι που δεν υπάγονται σε υποχρεωτικό σύστημα κοινωνικής προστασίας ή που υπάγονται σε σύστημα το οποίο δεν καλύπτει τις παροχές μητρότητας, πατρότητας και υιοθεσίας, μπορούν να δικαιούνται κοινωνικές παροχές στο πλαίσιο της προστασίας της μητρότητας, της πατρότητας και της υιοθεσίας (*subsídios sociais de protecção na parentalidade*).

Οι άνεργοι οι οποίοι δεν δικαιούνται επίδομα ανεργίας δικαιούνται αποζημίωση υποστήριξης ανέργου (*subsídio social de desemprego*) εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις εισοδήματος και κινητής περιουσίας.

Οι δικαιούχοι σύνταξης που έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους λαμβάνουν ένα συμπλήρωμα αλληλεγγύης για ηλικιωμένους (*complemento solidário para idosos*). Οι δικαιούχοι θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει εξαετή περίοδο διαμονής στην Πορτογαλία πριν από τη θεμελίωση του σχετικού δικαιώματος και το ετήσιο εισόδημά τους δεν θα πρέπει να υπερβαίνει ένα ορισμένο ποσό (το 2010: 5.022 ευρώ για τους άγαμους και 8.788,50 για

τους έγγαμους). Αυτό το μη ανταποδοτικό βοήθημα που χορηγείται με κριτήρια εισοδήματος αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του ίδιου εισοδήματος του δικαιούχου σύνταξης και του προαναφερόμενου ποσού.

Οι δικαιούχοι σύνταξης με εισόδημα χαμηλότερο από το εγγυημένο ελάχιστο εισόδημα (*Retribuição Mínima Mensal Garantida*) για το προηγούμενο έτος, ή χαμηλότερο από τον δείκτη κοινωνικής στήριξης (*indexante dos apoios sociais, IAS*), όταν ο τελευταίος είναι υψηλότερος από το εγγυημένο ελάχιστο εισόδημα, απαλλάσσονται από την καταβολή συμμετοχής για τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και επωφελούνται από προσαυξημένη κρατική συμμετοχή για τα φάρμακα.

Τι καλύπτεται;

Γενικό σύστημα

Το εισόδημα κοινωνικής ένταξης είναι μια παροχή σε χρήμα η οποία χορηγείται στο πλαίσιο ενός προγράμματος κοινωνικής ένταξης. Στόχος του είναι να διασφαλίσει επαρκείς πόρους για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών των ατόμων και των οικογενειών τους, προάγοντας ταυτόχρονα τη σταδιακή κοινωνική και επαγγελματική ένταξή τους.

Ο δικαιούχος πρέπει να είναι διατεθειμένος να ζητήσει άλλες παροχές τις οποίες μπορεί να δικαιούται για την ανάκτηση εκκρεμών οφειλών και τη θεμελίωση δικαιώματος διατροφής.

Το εισόδημα κοινωνικής ένταξης αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του θεωρητικού ποσού του εισοδήματος κοινωνικής ένταξης ανάλογα με τον αριθμό των μελών της οικογένειας και του συνολικού οικογενειακού εισοδήματος. Έτσι, το ύψος του μπορεί να διαφέρει.

Το θεωρητικό ποσό προσαρμόζεται με βάση το ύψος της κοινωνικής σύνταξης (*pensão social*). Υπολογίζεται ως το 100 % της κοινωνικής σύνταξης για τον δικαιούχο, το 70 % για κάθε ενήλικο και το 50 % για κάθε ανήλικο μέλος της οικογένειας.

Το εισόδημα κοινωνικής ένταξης μπορεί να συνδυαστεί με άλλες παροχές κοινωνικής ασφάλισης, όπως το επίδομα μακροχρόνιας περίθαλψης (*complemento por dependência*), το συμπλήρωμα αλληλεγγύης για ηλικιωμένους και το επίδομα βοήθειας από τρίτο πρόσωπο (*subsídio por assistência de terceira pessoa*).

Το εισόδημα κοινωνικής ένταξης καταβάλλεται για μέγιστο διάστημα έως 12 μήνες. Για την ανανέωσή του απαιτείται η προσκόμιση των απαιτούμενων δικαιολογητικών.

Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές

Οι κοινωνικές συντάξεις αναπηρίας και γήρατος μη ανταποδοτικού χαρακτήρα καθορίζονται με εφαρμογή κατ'αποκοπή ποσοστού και επικαιροποιούνται κατά κανόνα κάθε χρόνο με βάση τον δείκτη κοινωνικής στήριξης (*indexante dos apoios sociais, IAS*). Η σύνταξη αναπηρίας καταβάλλεται για όσο διάστημα διαρκεί η αναπηρία.

Ενδεχόμενες συμπληρωματικές παροχές περιλαμβάνουν το επίδομα μακροχρόνιας περίθαλψης και το έκτακτο επίδομα αλληλεγγύης. Το ύψος του τελευταίου εξαρτάται από το εάν ο δικαιούχος είναι άνω ή κάτω των 70 ετών.

Το ποσό της σύνταξης ορφανού τέκνου είναι επίσης σταθερό αλλά εξαρτάται από τον αριθμό των παιδιών. Η παροχή αυτή αντιστοιχεί στο 20, 30 ή 40% της κοινωνικής σύνταξης. Η σύνταξη χηρείας αντιστοιχεί στο 60% της κοινωνικής σύνταξης.

Το ύψος των κοινωνικών επιδομάτων μητρότητας, πατρότητας και υιοθεσίας διαμορφώνεται σύμφωνα με τον IAS. Πρόκειται για επιδόματα που χορηγούνται με κριτήρια

εισοδήματος και τα οποία υπάγονται στους όρους των επιδομάτων του γενικού συστήματος. Το ίδιο ισχύει και για τη διάρκειά τους.

Η αποζημίωση υποστήριξης ανέργου ισούται με το 100 % του IAS για τους ανέργους (βλ. Κεφάλαιο X) που έχουν οικογένεια.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Για τη λήψη του εισοδήματος κοινωνικής ένταξης (*rendimento social de inserção*), ο αιτών πρέπει να αποδεχτεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης, όπως καθορίζονται από τις αρμόδιες τοπικές υπηρεσίες σε συνεργασία με τον αιτούντα. Η εγγραφή στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης είναι υποχρεωτική. Ορισμένες κατηγορίες απαλλάσσονται από την υποχρέωση συμμετοχής σε πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης και εγγραφής στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης.

Η απόφαση σχετικά με τη θεμελίωση δικαιώματος και τη χορήγηση της παροχής εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Ιδρύματος Κοινωνικής Ασφάλισης (*Instituto da Segurança Social*) μέσω του αρμόδιου ιδρύματος κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής του αιτούντος. Η αναγνώριση του δικαιώματος σε κοινωνική σύνταξη αναπηρίας εξαρτάται από την πιστοποίηση της κατάστασης αναπηρίας από την υπηρεσία εξακρίβωσης αναπηριών.

Η αίτηση υποβάλλεται με τη συμπλήρωση του σχετικού εντύπου και συνοδεύεται από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, όπως φωτοαντίγραφα του δελτίου ταυτότητας και της σχετικής δήλωσης εισοδήματος, καθώς και, όπου απαιτείται, από ιατρική βεβαίωση ή λοιπά συναφή έγγραφα για τον προσδιορισμό του βαθμού ανάγκης του αιτούντος από τις αρμόδιες υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης.

Για ορισμένες παροχές ενδέχεται να απαιτείται η προσκόμιση ειδικών εγγράφων. Συγκεκριμένα, για το εισόδημα κοινωνικής ένταξης και για την κοινωνική σύνταξη απαιτείται μια έκθεση εξακρίβωσης της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης του ενδιαφερομένου από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Για τη χορήγηση του συμπληρώματος αλληλεγγύης για ηλικιωμένους απαιτείται η εξακρίβωση της κατάστασης εισοδήματος των κατιόντων με υποχρέωση διατροφής, σύμφωνα με τον αστικό κώδικα.

Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Ο συντονισμός των κανόνων της ΕΕ αφορά μόνο την κοινωνική ασφάλιση και όχι τις παροχές κοινωνικής πρόνοιας.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη

Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;

Προβλέπεται η χορήγηση παροχών μακροχρόνιας περίθαλψης σε όσους δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών τους χωρίς μόνιμη βοήθεια από τρίτο πρόσωπο.

Στο πλαίσιο του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, είναι δυνατή η χορήγηση των εν λόγω παροχών σε δικαιούχους σύνταξης αναπηρίας, σύνταξης γήρατος ή σύνταξης επιζώντος, καθώς και σε ορισμένους δικαιούχους οικογενειακών επιδομάτων (π.χ. παιδιά με αναπηρία).

Ομοίως, στο πλαίσιο του μη ανταποδοτικού καθεστώτος είναι δυνατή η χορήγηση παροχών μακροχρόνιας περίθαλψης με κριτήρια εισοδήματος σε δικαιούχους σύνταξης αναπηρίας, σύνταξης γήρατος ή σύνταξης επιζώντος, και σε ορισμένους δικαιούχους οικογενειακών επιδομάτων (π.χ. παιδιά με αναπηρία).

Στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και του μη ανταποδοτικού καθεστώτος αναγνωρίζονται δύο βαθμοί εξάρτησης. Στον πρώτο βαθμό κατατάσσονται όσοι δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών τους, ενώ στον δεύτερο βαθμό κατατάσσονται όσοι δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών τους και, επιπλέον, είναι κληήρεις ή πάσχουν από βαριά άνοια. Όσον αφορά τα παιδιά με αναπηρία, αναγνωρίζεται επίσης η κατάσταση εξάρτησης στην οποία απαιτείται μόνιμη βοήθεια από τρίτο πρόσωπο για τουλάχιστον έξι ώρες την ημέρα.

Όσοι διαμένουν στην Πορτογαλία και παρουσιάζουν εξάρτηση (προσωρινή ή μόνιμη, μικρού ή μεγάλου βαθμού) σωματικής, διανοητικής ή κοινωνικής φύσης είναι δυνατό να δικαιούνται παροχές από το κοινωνικό σύστημα ασφάλισης και το εθνικό σύστημα υγείας.

Τι καλύπτεται;

Παροχές σε είδος

Παροχές σε είδος παρέχονται με τη μορφή κατ' οίκον βοήθειας, μερικής ή πλήρους περίθαλψης σε κέντρο βοήθειας. Η περίθαλψη στο σπίτι (*arrio domiciliário*) περιλαμβάνει, για παράδειγμα, υπηρεσίες καθημερινής φροντίδας, ατομικής ανακούφισης, καθαρισμού, παράδοσης γευμάτων, καθώς και συνοδείας σε ιατρικές επισκέψεις. Οι ανάδοχοι οικογένειες (*famílias de acolhimento*) εξασφαλίζουν την προσωρινή ή μόνιμη ένταξη των ηλικιωμένων ή των ανάπηρων ενηλίκων (τρεις κατά το μέγιστο). Οι ανάδοχοι οικογένειες μεριμνούν για την κάλυψη των βασικών αναγκών των εν λόγω ατόμων, περιλαμβανομένης της περίθαλψης υγείας.

Είναι δυνατή η παροχή μερικής περίθαλψης από: κέντρα νυχτερινής φροντίδας (*Centro de Noite*) για ηλικιωμένους που μένουν μόνοι τους και χρειάζονται βοήθεια κατά τη διάρκεια της νύχτας (από τις 6 μ.μ. έως τις 8 π.μ.), κέντρα ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων (*Centro de Dia*) για τουλάχιστον οκτώ ώρες την ημέρα, κέντρα ημερήσιας φροντίδας και προαγωγής της αυτονομίας (*Unidades de dia e de promoção da autonomia*), τα οποία παρέχουν βοήθεια σε οκτάωρη καθημερινή βάση, προστατευόμενα εργαστήρια (*centro de actividades ocupacionais*) για άτομα με σοβαρές αναπηρίες και κέντρα κοινωνικής και επαγγελματικής επαναπροσαρμογής (*forum sócio-ocupacional*) για άτομα με ήπιες διανοητικές διαταραχές κέντρα περίθαλψης προσωρινής διαμονής (*lar temporário*) για ανάπηρα παιδιά και νέους ηλικίας από έξι έως 16 ετών.

Η πλήρης περίθαλψη σε κέντρα υγείας παρέχεται σε διάφορα ιδρύματα, όπως:

- κέντρα περίθαλψης μόνιμης διαμονής (*lar de idosos*) για ηλικιωμένους οι οποίοι παρουσιάζουν ή ενδέχεται να παρουσιάσουν εξάρτηση σοβαρού βαθμού·
- κέντρα φροντίδας (*residência*) ατόμων ηλικίας άνω των 16 ετών με μόνιμη ή προσωρινή αναπηρία·
- κέντρα υποβοηθούμενης διαβίωσης (*unidade de vida apoiada*) για άτομα με μόνιμη διανοητική αναπηρία·
- κέντρα προστατευόμενης διαβίωσης (*unidade de vida protegida*) για ενήλικες που πάσχουν από σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα, τα οποία ενδέχεται να καταστούν μόνιμα·
- κέντρα αυτόνομης διαβίωσης (*unidade de vida autónoma*) για παρεμφερείς κατηγορίες ενηλίκων οι οποίοι διατηρούν ορισμένο βαθμό αυτονομίας·
- κέντρα προσωρινής υποδοχής για επείγουσες περιπτώσεις (*Centro de Acolhimento Temporário de Emergência*) για ηλικιωμένους που βρίσκονται σε δεινή κοινωνική κατάσταση.

Η ιατρική αποκατάσταση μετά από νοσηλεία παρέχεται από κέντρα αποθεραπείας (*Unidades de convalescença*) και κέντρα μεσοπρόθεσμης αποκατάστασης (*Unidade de média duração e reabilitação*), τα οποία παρέχουν επίσης κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη. Στόχος των κέντρων μακροπρόθεσμης περίθαλψης και θεραπείας συντήρησης (*Unidade de longa duração e manutenção*) είναι η παροχή κοινωνικής υποστήριξης και θεραπείας συντήρησης στους πάσχοντες από χρόνιες νόσους. Τα κέντρα παρηγορητικής αγωγής (*Unidades de cuidados paliativos*) παρέχουν, σε περιβάλλον νοσοκομείου, υποστήριξη και καθοδήγηση σε άτομα που πάσχουν από ανίατες ασθένειες.

Επιπροσθέτως, η έγκαιρη παρέμβαση (*Intervenção Precoce*) αποτελεί ένα ολοκληρωμένο μέτρο βοήθειας σε επίπεδο εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής στήριξης για παιδιά ηλικίας έως έξι ετών που πάσχουν από αναπηρία ή παρουσιάζουν σοβαρό κίνδυνο νοητικής υστέρησης.

Παροχές σε χρήμα

Οι δικαιούχοι σύνταξης αναπηρίας, σύνταξης γήρατος ή σύνταξης επιζώντος που χρήζουν μόνιμης φροντίδας από τρίτο πρόσωπο λαμβάνουν ένα συμπληρωματικό επίδομα μακροχρόνιας περίθαλψης (*complemento por dependência*). Το μηνιαίο ποσό αναπροσαρμόζεται με βάση το ύψος της κοινωνικής σύνταξης και εξαρτάται από τον βαθμό της αναπηρίας. Συνολικά καταβάλλονται παροχές 14 μηνών ετησίως (περιλαμβανομένων των έκτακτων παροχών των Χριστουγέννων και των διακοπών).

Το επίδομα βοήθειας από τρίτο πρόσωπο (*subsídio por assistência de terceira pessoa*) χορηγείται με τη μορφή μηνιαίας παροχής σε παιδιά με αναπηρία.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;

Τόσο στο γενικό σύστημα όσο και στο μη ανταποδοτικό καθεστώς ασφάλισης, ο βαθμός αναπηρίας για τη χορήγηση παροχών κοινωνικής ασφάλισης καθορίζεται με γνωμάτευση ιατρικής επιτροπής. Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και το εθνικό σύστημα υγείας υποστηρίζουν τη λειτουργία ιατρικών ομάδων στο πλαίσιο του εθνικού δικτύου ολοκληρωμένης μακροχρόνιας περίθαλψης.

Η μακροχρόνια περίθαλψη χορηγείται κυρίως από επαγγελματίες παρόχους του εθνικού δικτύου ολοκληρωμένης μακροχρόνιας περίθαλψης.

Οι επαγγελματίες πάροχοι περιλαμβάνουν διάφορους τύπους νομικών προσώπων όπως νοσοκομεία, κέντρα υγείας, περιφερειακά κέντρα κοινωνικής ασφάλισης, ιδιωτικά ιδρύματα κοινωνικής αλληλεγγύης, ΜΚΟ, αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης και κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

Αν και λαμβάνεται υπόψη, η παροχή περίθαλψης από μη επαγγελματίες δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα όσον αφορά τη δυνατότητα παραμονής των ατόμων στο σπίτι. Οι μη επαγγελματίες φροντιστές είναι, ως επί το πλείστον, μέλη του οικογενειακού, φιλικού και γειτονικού περιβάλλοντος του εξαρτώμενου ατόμου ή άλλοι εθελοντές.

Ο βαθμός εξάρτησης του ατόμου καθορίζεται από την ικανότητά του να αυτοεξυπηρετείται για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών του (π.χ. φροντίδα του σπιτιού, μετακίνηση στον χώρο του σπιτιού και ατομική υγιεινή), μέσω ειδικών αξιολογήσεων.

Οι δικαιούχοι συμπληρωματικού επιδόματος μακροχρόνιας περίθαλψης (*complemento por dependência*) υπόκεινται σε επαναξιολόγηση εφόσον ζητηθεί από τους ίδιους ή με απόφαση του αρμόδιου φορέα.

Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης υπάγονται επίσης στους κανόνες της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης, όπως οι παροχές ασθενείας. Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε χρήμα καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα.*

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε είδος χορηγούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα ωσάν να ήσαστε ασφαλισμένος στη χώρα αυτή.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι

Για ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης που αφορούν περισσότερες από μία χώρες της ΕΕ, μπορείτε να αναζητήσετε τον φορέα με τον οποίο επιθυμείτε να επικοινωνήσετε στον κατάλογο φορέων που διατηρεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διατίθεται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιωμάτων και τις επιμέρους παροχές κοινωνικής ασφάλισης στην Πορτογαλία μπορείτε να λάβετε από τους δημόσιους φορείς που διαχειρίζονται το σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Για ζητήματα που αφορούν παροχές ασφάλισης σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη πρέπει να απευθύνεστε στους ακόλουθους φορείς:

Γενική Διεύθυνση κοινωνικής ασφάλισης

(*Direcção-Geral da Segurança Social*)

Largo do Rato, 1

1296-144 Lisboa

Τηλ.: +351 21 381 7300

Φαξ: + 351 21 388 9517

Ηλ. ταχ.: dgss@seg-social.pt

www.seg-social.pt

Ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης

(*Instituto da Segurança Social, IP*)

Rua Rosa Araújo, 43

1250-194 Lisboa

www.seg-social.pt

Ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης, Τμήμα Παροχών

(*Instituto de Segurança Social, IP, Departamento de Identificação, Qualificação e Contribuintes*)

Calçada Engº Miguel Pais, 32

1249-119 LISBOA

Τηλ.: + 351 21 391 2900

Φαξ: + 351 21 391 2943

Ηλ. ταχ.: iss-diqc-sed@seg-social.pt

www.seg-social.pt

Ινστιτούτο Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης

(*Instituto do Emprego e Formação Profissional, IP*)

Av. José Malhoa, 11

1099-018 Lisboa

Τηλ.: +351 21 861 4100 Φαξ: +351 21 861 4603

Ηλ. ταχ.: dem@iefp.pt

www.iefp.pt

Κεντρική Διοίκηση Συστήματος Υγείας

(*Administração Central do Sistema de Saúde*)

Av. João Crisostomo, 11

1049-062 Lisboa

Τηλ.: +351 21 792 5500

Φαξ: +351 21 792 5848

Ηλ. ταχ.: geral@acss.min-saude.pt
www.acss.min-saude.pt

Για συμπληρωματικές πληροφορίες, μπορείτε να απευθυνθείτε επίσης στα αρμόδια υπουργεία:

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

(Ministério do Trabalho e da Solidariedade Social)

Praça de Londres, 1

1049-056 Lisboa

www.mtss.gov.pt

Υπουργείο Υγείας

(Ministério da Saúde)

Av João Crisóstomo, 9

1049-062 LISBOA

www.min-saude.pt

Υπουργείο Οικονομικών και Δημόσιας Διοίκησης

(Ministério das Finanças e da Administração Pública)

Av Infante D Henrique, 1

1100-278 LISBOA

www.min-financas.pt

Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα παροχές σε χρήμα

Ορισμένες παροχές κοινωνικής ασφάλισης, οι λεγόμενες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα¹, παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου. Οι παροχές αυτές σε χρήμα δεν μπορούν επομένως να «εξαγονται» σε περίπτωση εγκατάστασής σας σε άλλη χώρα της Ευρώπης, ακόμη και αν εξακολουθείτε να είστε ασφαλισμένος στην Πορτογαλία.

Οι ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές για την Πορτογαλία είναι οι ακόλουθες:

- Μη ανταποδοτική κρατική σύνταξη γήρατος και αναπηρίας (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 464/80 της 13ης Οκτωβρίου 1980) ·
- Σύνταξη χηρείας μη ανταποδοτικού χαρακτήρα (κανονιστικό διάταγμα αριθ. 52/81 της 11ης Νοεμβρίου 1981)
- Επίδομα αλληλεγγύης για τους ηλικιωμένους (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 232/2005 της 29ης Δεκεμβρίου 2005, όπως τροποποιήθηκε από το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 236/2006 της 11ης Δεκεμβρίου 2006).

¹ Βλ. παράρτημα Χ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 988/2009.